

HÅLLBARHETSBEDÖMNING
med miljökonsekvensbeskrivning

ÖVERSIKTSPLAN

2040

Innehåll

1. Inledning

Vad är hållbarhet?

- Ekologisk hållbarhet 5
- Social hållbarhet 5
- Ekonomisk hållbarhet 5

Hållbarhetsbedömningens syfte och mål

5

Läsanvisning

6

Avgränsningar

6

- Saklig avgränsning 6
- Tidsmässig avgränsning 7
- Geografisk avgränsning 7

Metodik

7

Nulägesbeskrivning

7

- Bebyggelse och infrastruktur 7
- Arbets- och näringsliv 10
- Den gröna och blå strukturen 10

Bedömda alternativ

11

- Översiktsplanen 11

- Nollalternativ 12
- Konsekvenser av nollalternativet 12

2. Ekologisk hållbarhet miljökonsekvensbeskrivning

Bedömningsgrunder 15

- Globala hållbarhetsmål 15
- Kulturmiljö 15
- Rekreation och friluftsliv 16
- Naturmiljö 16
- Vatten 17
- Klimat och energi 18
- Markanvändning 18
- Trafik och infrastruktur 19
- Miljö, hälsa och säkerhet 19

Konsekvenser 20

- Kulturmiljö 20
- Rekreation och friluftsliv 20
- Naturmiljö 22
- Vatten 23
- Klimat och energi 26
- Markanvändning 29
- Trafik och infrastruktur 31
- Miljö, hälsa och säkerhet 33
- Översiktsplanen och miljökvalitetsmålen

	40	– boendeattraktivitet	53
Sammanfattande bedömning	44	Resurseffektivitet	53
3. Social hållbarhet		Investeringar i utredningar och planarbete	54
Folkhälsa	47	Sammanfattning	54
Barnperspektiv	47		
Bostadsförsörjning	48		
Arbete	49		
Tillgänglighet	50		
Jämställdhet, jämlikhet och integration	50		
Rekreativmiljöer	51		
Störningar och risker	51		
4. Ekonomisk hållbarhet			
Investeringar i allmänna intressen	53		
Markköp	53		
Demografi i balans			

1 | Inledning

1. Inledning

Vad är hållbarhet?

Hållbar utveckling är ett begrepp som ofta används för att peka ut en önskvärd samhällsutveckling. Den vanligaste definitionen kommer från Brundtlandkommissionens rapport ”Vår gemensamma framtid” som publicerades 1987.

”Hållbar utveckling är utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Det innehåller två grundläggande koncept:

behov, och speciellt de grundläggande behoven hos världens fattiga för vilka prioritet ska ges, och de begränsningar av ekosystemens möjligheter att tillgodose nuvarande och framtida behov som också bestäms av teknologi och social organisation.”

Hållbar utveckling brukar delas in i tre dimensioner:

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra. Detta innefattar bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och jorderosion, biodiversitet och ekosystemtjänster. Produktion av varor och tjänster får inte kompromissa med ekosystemens bärförmåga, dvs. naturen måste hinna återskapa uttagna resurser. I ekologisk hållbarhet inkluderas ibland människors hälsa om den påverkas av den yttre miljön som till exempel föroreningar och buller.

Social hållbarhet

Den sociala hållbarhetsdimensionen handlar till stor del om välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter och individens behov. Vissa av dessa kan kvantifieras och andra är mer kvalitativa. Båda delar samspelar för att tillsammans spänna över den sociala dimensionen av hållbarhet. Vad det innebär i praktiken varierar dock beroende på vilken sammanhang man befinner sig i.

Ekonomisk hållbarhet

Det finns flera definitioner på ekonomisk hållbarhet. Skillnaderna mellan två av dessa har sin grund i att man använt olika hållbarhetsmodeller som utgångspunkt. I den första av dessa två definitioner förstås ekonomisk hållbarhet som en ekonomisk utveckling som inte medför negativa konsekvenser för den ekologiska eller sociala hållbarheten. En ökning av ekonomiskt kapital får alltså inte ske på bekostnad av en minskning i naturkapital eller socialt kapital.

I den andra definitionen likställs ekonomisk hållbarhet med ekonomisk tillväxt, vilken anses vara hållbar så länge den totala mängden kapital ökar. Ett ökat ekonomiskt kapital kan därmed tillåtas att ske på bekostnad av en minskning av andra tillgångar i form av naturresurser, ekosystemtjänster eller välfärd.

Hållbarhetsbedömningens syfte och mål

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en planerad verksamhet eller åtgärd kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi.

Habo kommun har valt att utvidga den lagstadgade miljökonsekvensbeskrivningen till att omfatta samtliga dimensioner av en hållbar utveckling och att sammanställa detta i en hållbarhetsbedömning. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens eventuella inverkan på miljö, människors hälsa, sociala samt ekonomiska aspekter. Ambitionen har varit att de samlade konsekvenserna av planen har fått en lämplig

behandling i planarbetet och tillåtits påverka planens utformning. I hållbarhetsbedömningen identifieras, beskrivs och bedöms de direkta och indirekta effekter som översiktsplanen kan medföra. Bedömningen av ekologisk hållbarhet motsvarar en miljökonsekvensbeskrivning.

Läsanvisning

Denna hållbarhetsbedömning är uppdelad i en allmän del (inledning) samt ett kapitel vardera för bedömning av konsekvenser för de tre dimensionerna av hållbarhet.

De förutsättningar och beskrivningar av allmänna intressen som ligger till grund för bedömningarna redovisas detaljerat i kap 3 i Översiktsplan 2040. I hållbarhetsbedömningen redogörs endast kortfattat och i punktform vad översiktsplanen föreslår tillsammans med en bedömning av konsekvenser.

Avgränsningar

Enligt 6 kap. miljöbalken ska en beskrivning göras av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma av planen. En konsekvensbedömning behöver en avgränsning för att inte bli för omfattande. Avgränsning har gjorts i tid, rum och sak. Analysen är av övergripande karaktär och avser huvudsakligen att fånga de stora dragen av de konsekvenser översiktsplanen kan medföra.

Saklig avgränsning

Avgränsning i sak innefattar en identifiering av de hållbarhetsaspekter och intressen som behöver utredas för att kunna identifiera viktiga effekter och konsekvenser.

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i översiktsplanen. Översiktsplanens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet.

Ekologiska aspekter	Kulturmiljö
	Rekreation och friluftsliv
	Naturmiljö
	Vatten
	Markanvändning
	Klimat och energi
	Trafik och infrastruktur
	Miljö, hälsa och säkerhet
Sociala aspekter	Folkhälsa
	Barnperspektiv
	Bostadsförsörjning
	Arbete
	Tillgänglighet
	Jämställdhet, jämlikhet & integration
	Rekreativmiljöer
Störningar & risker	
Ekonomiska aspekter	Investeringar i allmänna intressen
	Markköp
	Demografi i balans
	Resurseffektivitet
	Investeringar i utredningar & planarbete

Tabell: Relevanta hållbarhetsaspekter

Konsekvenserna behandlas på övergripande nivå eftersom en översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

En saklig avgränsning har gjorts inom de tre fundamentala dimensionerna där samspelet och balansen dimensionerna emellan utgöra plattformen för en hållbar samhällsutveckling. Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

Tidsmässig avgränsning

Översiktsplanens tidshorisont sträcker sig till år 2040. Översiktsplanen ska dock aktualitetsprövas varje mandatperiod (var fjärde år). Hållbarhetsbedömningen följer översiktsplanens tidsmässiga avgränsning.

Geografisk avgränsning

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

Metodik

Översiktsplanen har bedömts både med avseende på positiva och negativa konsekvenser enligt nedanstående skala. Skalan av konsekvenser relaterar till det värde som berörs, men också till miljöpåverkans relation till miljökvalitetsnormer, nationella rikt- och gränsvärde och miljömål.

Nulägesbeskrivning

Bebyggelse och infrastruktur

Habo kommun ligger i den nordvästra delen av

Jönköpings län. Kommunen är 32 849 hektar stor, varav 22 193 hektar utgörs av skog och 4 770 hektar av jordbruksmark. Resterande 5 886 hektar utgörs av bland annat sjöar och vattendrag, tätorter och vägar. Kommunen är belägen cirka 2 mil norr om Jönköping, som är länets huvudort. Angränsande kommuner är Jönköping, Mullsjö, Tidaholm och Hjo. Kommunen och främst Habo tätort har goda förbindelser söderut via järnväg och länsväg 195, men också genom goda cykelmöjligheter. Kommunen har i juni 2019 12 316 invånare. Av dessa är cirka 8 500 bosatta i Habo tätort. Övriga tätorter inom kommunen är Fagerhult, Baskarp, Brandstorp, Furusjö och Västerkärr. Under de senaste 10 åren har kommunen vuxit med 15 %. Byggnation som skett mellan år 2011-2016 inom kommunen har till 80 % skett inom huvudorten Habo tätort, 17 % byggs på landsbygden och resterande 3 % i de övriga tätorterna.

Habo kommun har tecknat avtal med Sverigeförhandlingen där kommunen avser att bygga 1 500 bostäder till och med år 2035, vilket ger cirka 3 100 nya kommuninvånare. Hur tätorten utvecklas kommer att påverka resterande delar av kommunen, men också angränsande kommuner, såsom Jönköpings kommun när det gäller ökad trafik.

När det gäller bebyggelsen inom kommunen finns det ett område som är markerat som riksintresse för kulturmiljövård (3 kap 6 § miljöbalken), och det är Habo kyrkby. I Habo tätort finns ett behov av en byggnadsinventering för att skydda värdefulla byggnader från att förvanskas.

Bebyggelsestrukturen i tätorten är en öppen kvartersstruktur med många friliggande småhus, även inne i de centrala delarna. Det finns ett centrum med både kommersiell och offentlig service. Bebyggelsen i Habo tätort är relativt samlad, men upplevs ändå till sin struktur som uppdelad och fragmenterad, genom en gles byggnadsstruktur, stora öppna ytor och stora

Konsekvenser	Natur- och kulturmiljö, friluftsliv och rekreation	Hälsa, miljö och säkerhet samt vatten	Övriga hållbarhetsaspekter
Mycket stora positiva konsekvenser	Betydande förbättrande påverkan på riksobjekt eller regionalt värdefulla objekt.	Bidrar tydligt till att förbättra nuvarande överskridna MKN, rikt- och gränsvärden.	Bidrar tydligt till att utveckla hållbarhetsprestanda för regionen eller nationen i någon aspekt, eller för kommunen i flera betydande aspekter.
Stora positiva konsekvenser	Begränsad positiv påverkan på riksobjekt eller värden av regionalt intresse, eller betydande positiv påverkan på värden av kommunalt intresse.	Bidrar till att förbättra nuvarande överskridna MKN, rikt- och gränsvärden.	Bidrar tydligt till att utveckla hållbarhetsprestanda för kommunen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i flera betydande aspekter.
Märkbara positiva konsekvenser	Liten positiv påverkan på riksobjekt eller värden av regionalt intresse eller begränsad påverkan på värden av kommunalt intresse eller omfattande påverkan på större lokala värden.	Förbättrar delvis nationella MKN, rikt- eller gränsvärden.	Bidrar tydligt till utveckling av hållbarhetsprestanda för stadsdelen eller kommundelen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i mindre betydande aspekter.
Små positiva konsekvenser	Liten positiv påverkan på värden av kommunalt intresse, eller mindre konsekvenser för lokala värden.	Uppfyller MKN och nationella rikt- och gränsvärden, men kan på ett icke betydelsefullt sätt förbättra aspekter av dessa.	Bidrar i någon mån till utveckling av hållbarhetsprestanda för stadsdelen, kommundelen eller helt lokalt.
Inga eller obetydliga konsekvenser	Inga påvisbara effekter eller konsekvenser som saknar betydelse för de kända värdena.	Inga påvisbara effekter eller konsekvenser som saknar betydelse för de kända värdena.	Inga påvisbara effekter eller konsekvenser som saknar betydelse för hållbarhetsprestandan.
Små negativa konsekvenser	Liten negativ påverkan på värden av kommunalt intresse, eller mindre konsekvenser för lokala värden.	Uppfyller MKN och nationella rikt- och gränsvärden, men kan på ett icke betydelsefullt sätt motverka aspekter av dessa.	Försämrar i någon mån hållbarhetsprestanda i stadsdelen, kommundelen eller helt lokalt.
Märkbara negativa konsekvenser	Liten negativ påverkan på riksobjekt eller värden av regionalt intresse eller begränsad påverkan på värden av kommunalt intresse eller omfattande påverkan på större lokala värden.	Uppfyller MKN, men inte i alla dess aspekter. Uppfyller huvudsakligen nationella rikt- eller gränsvärden, men inte alla dess delar eller avseenden.	Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för stadsdel eller kommundel i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i mindre betydande aspekter.
Stora negativa konsekvenser	Begränsad negativ påverkan på riksobjekt eller värden av regionalt intresse eller betydande påverkan på värden av kommunalt intresse.	Riskerar att överskrida miljökvalitetsnormer eller nationella rikt- eller gränsvärden för miljö.	Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för kommunen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller betydande aspekter.
Mycket stora negativa konsekvenser	Betydande negativ påverkan på riksobjekt eller regionalt värdefulla objekt.	Överskrider tydligt miljökvalitetsnormer eller nationella rikt- eller gränsvärden för miljö.	Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för regionen eller nationen i någon aspekt, eller för kommunen i flera betydande aspekter.

Tabell: Bedömnings skala

barriärer i form av väg och järnväg som delar av samhället. Den norra delen av tätorten är avskärmd från den övriga strukturen genom naturreservatet Hökesån. I öster ligger sjön Vättern som med ett strandskydd på 300 meter sätter förutsättningarna för vidare utveckling av tätorten. Dessa förutsättningar medför utmaningar för att integrera stadsdelar och områden med varandra.

Järnvägen går genom tätorten och med stationsläget nära centrum har invånarna tillgång till ett effektivt kollektivtrafikstråk. Inom en radie på 1,5 km från stationsläget täcks i stort sett all befintlig bebyggelse in. Invånarna i Habo tätort har goda möjligheter att nyttja spårbunden kollektivtrafik. Många bostäder och verksamheter bedöms ligga inom såväl gång- som cykelavstånd till stationen. Stationsläget nära centrum innebär också förtättningspotential vilket också ger goda förutsättningar för att effektivt nyttja befintlig infrastruktur och tekniska system.

Vissa delar av tätorten upplevs dock ligga långt ifrån järnvägsstationen och busshållplatser och därmed är viljan att nyttja kollektivtrafik en barriär att överbrygga. Närheten till Jönköpings tätort, dit det tar ca 15-20 min med bil, innebär att bilen uppfattas vara det bekvämaste alternativet. Av Habo kommuns cirka 3 000 utpendlare, pendlar cirka 2 600 personer dagligen till Jönköping. Sker dessa resor med bil påverkar de framförallt stadsmiljön i Jönköping med ökade bullernivåer och partikelutsläpp. I takt med att Habo växer kan även Habo tätort påverkas negativt av ökade bullernivåer och partikelutsläpp. Utmaningen ligger i att öka andelen resor som sker med kollektivtrafik. Inpendlingen är cirka 1 360 personer.

Vägar och järnvägar är både en tillgång för orten men även begränsande eftersom de skapar utmaningar som är kopplade till frågor som rör hälsa och säkerhet. Förtättningspotentialen i centrala lägen och i stationsläget utgör en utmaning med järnvägen som en riskfaktor som primär transportled för farligt gods, urspårningsrisker samt buller. Även länsväg 195 utgör en riskfaktor

kopplad till transportled för farligt gods och buller.

Bebyggelsestrukturen i tätorten är en öppen kvartersstruktur med många friliggande småhus, även inne i de centrala delarna. Det finns ett centrum med både kommersiell och offentlig service.

Utmaningarna förknippade med den byggda strukturen gäller främst bostäder, då det har byggts mest småhus i tätorten, vilket innebär att det saknas andra typer av boende och upplåtelseformer. Detta gäller även för de övriga tätorterna, utmaningen här är att få till byggnation av flerbostadshus så att den äldre generationen kan bo kvar på orten och att ungdomar har en möjlighet att flytta hemifrån. Det innebär i sin tur även att områden kategoriseras och i värsta fall leder till segregation. Det som har byggts har också byggts på ny mark som inte tidigare varit ianspråktagen och där en relativt gles bebyggelsestruktur inte har möjliggjort ett tillräckligt starkt underlag för att kunna kollektivtrafikförsörja med buss. Bostadsutvecklingen sker i hög takt och prognoser tyder på att befolkningen kommer försätta att öka i framtiden, vilket ställer krav på att utreda reningsverkens kapacitet och peka ut mark för att eventuellt bygga ett nytt reningsverk. En annan utmaning är att centrum är glest och bebyggt med låga hus, vilket försvårar möjligheten att skapa ett tätare centrum som kan ge mer underlag för den befintliga servicen, utan att den befintliga bebyggelsen påverkas negativt.

Kommunen har, relativt antalet invånare, få goda mötesplatser som kan samla invånarna. Möjligheterna till utbyte av idéer, initiativ, erfarenheter och sociala nätverk är därför begränsad, med små möjligheter att få utväxling på det sociala kapitalet. Det finns en potential i centrum för att skapa attraktiva mötesplatser och öka möjligheten till förtätning. Möjligheterna att integrera service och verksamheter med bostäder, är begränsade, då huvuddelen av det äldre byggnadsbeståndet har en funktionsuppdelad

struktur. Detta begränsar möjligheterna till kreativa stadsmiljöer för kreativa småföretag och handel. Vid förtätningsprojekt i centrum kan möjligheterna att skapa en blandning av service, verksamheter och bostäder möjliggöras.

Arbets- och näringsliv

Merparten av kommunens arbetsplatser finns i Habo tätort. Den kommunala verksamheten med kommunhuset, skolor samt vård och omsorg är tillsammans en av de största arbetsplatserna i kommunen. Dagligvaruhandeln och den kommersiella handeln är koncentrerad till Blå torget i Habo centrum. På de mindre orterna finns det några industrier och verksamheter, bland annat Fagerhults belysning AB i Fagerhult, som är en av kommunens största arbetsplatser.

Längs med väg 195 mellan Sjogårpsrondellen och Alléskolan finns ett industriområde på cirka 32 hektar. Flertalet verksamheterna på området har byggt ut och möjligheten för ytterligare utbyggnader är begränsat. Längs med järnvägen, kring Habo station, finns tre industriområden som tillsammans rymmer en yta på cirka 17 hektar. Tumbäck industriområde i norra tätorten har en yta på 25, 3 hektar, varav ungefär 30 % är bebyggd.

De många attraktiva lägena för bostäder och verksamheter och närheten till Jönköping som regioncentrum, medför en hög investeringsvilja och en god marknad för bland annat bostäder. Bostadsutvecklingen sker i nuläget i snabb takt och prognosen tyder på att befolkningen kommer att fortsätta att öka i framtiden.

Förutsättningarna för en fortsatt utveckling av det lokala näringslivet bedöms därför som goda, främst med hänsyn till den mycket goda tillgången till lägen nära spårburen kollektivtrafik, attraktiva lägen nära väg 195 samt närheten till Jönköping. Utmaningen ligger i att ta fram lämplig mark för både verksamheter men också för offentlig service så som skola.

Den gröna och blå strukturen

Habo kommun består av mycket landsbygd, med ett tydligt stråk av jordbruksmark från söder till norr, utmed Vätterns sida. Hökensås i norra delen av kommunen omfattas av riksintresse för friluftslivet och naturvärden, enligt 3 kap. miljöbalken, delar av området är också naturreservat. I Habo kommun finns 17 utpekade Natura 2000- områden, vilket är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Natura 2000 bygger på krav i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att skydda vilda djur och växter samt dess livsmiljöer från att utrotas. Vättern är riksintresse för naturvård enligt miljöbalken (MB) 3 kap 6 §, samt riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap, 2 §. Vättern omfattas inom Habo kommun av ett strandskydd på 300 meter. Vättern är även utpekad som riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap, § 5 (MB). De bäckar och åar som rinner i väst-östlig riktning ner mot Vättern ingår i Vätterns vattenskyddsområde och har pekats ut i miljömålsarbetet som nationellt och regionalt särskilt värdefulla ur natur- och fiskesympunkt. Vissa av bäckarna omfattas även av strandskydd (100 meter). Bäckarna har genomgått omfattande restaureringsåtgärder bland annat för att gynna öringens lek och därmed även fiskebeståndet i Vättern. Habo kommuns gräns i öster mot Vättern, är cirka 3 mil lång. Trots den långa gränsen mot Vättern upplevs kontakten med sjön kunna bli bättre. Utmaningen är att stärka kopplingen mot Vättern samt tydliggöra och tillgängliggöra kontakten med Vättern, genom att utveckla friluftsområden och leder, badplatser med mera.

Habo tätort omgärdas till stor del av jordbruksmark vilket har medfört att stor del av bebyggelsen tillkommer på brukad mark. Utmaningen ligger i att genom planeringen tillskapa områden som nyttjar marken effektivt och tillskapa nya gröna områden som knyter samman de befintliga gröna områdena vilket möjliggör att ekosystemtjänster kan bevaras och utvecklas. I samband med att bostads- och skolområden utvecklas är tillgängligheten till grönområden en viktig resurs som skapar mervärden.

I tätortens utkanter har invånarna tillgång till ett par större tätortsnära skogar. Hökesån som ligger i norra tätorten, delar av orten då den rinner i väst-östlig riktning. Samtidigt binder ån samman skogsområdet i nordöst med området i sydväst. Hökesån är naturreservat och omfattas av strandskydd. Eftersom tätorten består av många småhus med egna trädgårdar upplevs orten som väldigt grön, men det finns få iordningsställda parker med hög kvalitet och hög funktionsblandning tillgängliga för allmänheten.

Stora och sammanhängande grönområden som dessutom är skyddade som naturreservat, ger en långsiktig tillgång på grönstruktur. Grönområden och naturreservat utgör en god grund för både den biologiska mångfalden och för människors möjlighet till friluftsliv och rekreation. Bristerna och utmaningarna kopplade till grönstruktur är framför allt kopplade till den lokala skalan.

Grönområden är inte tydligt sammanlänkade med varandra och det saknas ett tydligt nätverk av finmaskig grönstruktur. Detta är också en utmaning för den vardagliga vistelsen i gröna miljöer, där det finns områden som saknar god tillgång till bostadsnära natur. I den centrala bebyggelsen finns också utmaningar för många av de ekosystemtjänster som behövs även i en tätort. Framför allt ekosystemtjänster kopplade till översvämningrisk och möjlighet till infiltration och dagvattenrening är en utmaning i de mer tätbebyggda områdena i kommunen.

Kommunen har en god tillgång på grundvatten, särskilt i en formation som förbinder Hökensås med sjön Stråken. Enligt miljö kvalitetsnormerna för vatten (2016-2021) som redovisas på Vatteninformationssystem Sverige (VISS), har samtliga klassade vattendrag, sjöar och grundvatten potential att till år 2021 respektive 2027 uppnå god status utifrån bedömning gällande ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Utmaningarna handlar om att arbeta för att främst minska påverkan från miljögifter, morfologiska förändringar och försurning.

Bedömda alternativ

Översiktsplanen

Habo kommun har en stark befolkningstillväxt och är en viktig del av regionens tillväxt. Fram till år 2040 beräknas en befolkningsökning på cirka 6 300- 8 400 personer. En sådan utveckling innebär utmaningar kring bostadsbyggandet och att klara transportinfrastrukturen. För att klara bostadsförsörjningen i kommunen behövs mellan 3 000 och 4 000 nya bostäder fram till år 2040. Transportinfrastrukturen är idag ansträngd och framförallt behöver gång-, cykel- och kollektivtrafik stärkas för att öka andelen hållbara resor.

I översiktsplanen lyfts särskilt fram hur bebyggelsestrukturer och transportstråk ska utvecklas bäst för att ge förutsättningar för långsiktigt hållbara resor, hur gröna och blåa strukturer kan bevaras och utvecklas för att skapa en god och hållbar livsmiljö samt hur friluftsområden kan utvecklas, kopplas samman och tillgängliggöras för att öka rekreativsmöjligheterna. I arbetet med att ta fram utbyggnadsområden har områden med bäst förutsättningar utifrån befintlig bebyggelsestruktur och god tillgänglighet prioriterats.

”Den hållbara kommunen för hela livet” är den övergripande visionen för den långsiktiga utvecklingen i Habo kommun. Översiktsplanen har utarbetats utifrån sex övergripande målsättningar som tagits fram för att nå den övergripande visionen:

- Starkt näringsliv
- Attraktiv livsmiljö
- Hållbar infrastruktur
- Rekreation för livskvalitet
- Resurseffektiv och klimatsmart kommun
- Levande landsbygd

Till målsättningarna kopplas strategier och även riktlinjer som har tagits fram för varje tema i översiktsplanen. Målsättningarna har visualiserats grafiskt och geografiskt på en karta som kalla för målbild. Strategierna beskriver tydligare hur målsättningarna ska nås och riktlinjerna anger mer i detalj hur kommunen ska agera för att arbeta i målens riktning.

Nollalternativet

Nollalternativet beskriver kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Nollalternativet utgörs således av översiktsplanen som antogs 2006. Till den befintliga översiktsplanen hör också ett antal fördjupningar som mer ingående behandlar olika tätorter – Habo tätort, Fagerhult och Gyljeryd/Västerkärr.

Det finns både likheter och skillnader mellan nollalternativet och den nya översiktsplanen. I huvudsak skiljer sig nollalternativet från översiktsplanen inom följande områden:

- Befolkningsökningen och exploateringens omfattning bedöms bli mycket större i översiktsplanen jämfört med nollalternativet. Nollalternativet räknar med en befolkningsökning på 50 personer per år och översiktsplanen räknar med en ökning på 400-500 per år.
- I nollalternativet är en stor del av bostadsutvecklingen i Habo tätort inriktad på utveckling i nordostlig riktning (Munkaskog och Sjogarp) samt i sydväst. Översiktsplanen föreslår en huvudsaklig utveckling i sydlig riktning mot Jönköping.
- Den tydliga prioritering av hållbara trafikslag och planering av bebyggelse till kollektivtrafikstråk som översiktsplanen föreslår är inte lika framträdande i nollalternativet.
- Nollalternativet saknar riktlinjer för bebyggelse på landsbygden till skillnad från översiktsplanen som har ett tydligt ställningstagande kring exploatering

av jordbruksmark och hur exploatering av jordbruksmark bör ske vid enstaka avstyckningar på landsbygden.

- I nollalternativet nämns Hökensås och Vättern som viktiga för friluftslivet men det finns inget förslag på hur friluftslivet eller turismen kan utvecklas eller vilka områden som bör utvecklas i framtiden.

Konsekvenser av nollalternativet

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan översiktsplanen och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast. Nollalternativet räknar med en befolkningsökning på cirka 50 personer per år. Eftersom efterfrågan på bostäder i Jönköpingsregionen är stor skulle befolkningsökningen sannolikt bli mycket större än vad nollalternativet förutspår. Detta skulle innebära en bristande beredskap vad gäller planering av bostadsområden, skolor och service. Detta skulle kunna innebära att ianspråktagandet av ny mark inte blir lika resurseffektiv.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan översiktsplanen och nollalternativet bedöms vara:

Rekreation och friluftsliv

Det finns i nollalternativet inte någon plan för hur friluftslivet och turismen ska utvecklas eller vilka områden som ska utvecklas för detta ändamål. Detta innebär att det finns en risk för att områden som skulle vara lämpliga för dessa ändamål används på andra sätt vilket stänger möjligheten till friluftsliv i framtiden. Ett exempel på detta är Munkaskog som ligger längs med Vättern, öster om Habo tätort. I detta område finns både höga natur- och friluftsvärden. I nollalternativet pekas stora delar av detta område ut för bostadsutveckling vilket skulle innebära negativa konsekvenser för både naturvärden och friluftslivet samt möjligheten till tätortsnära rekreation.

Vatten

Nollalternativet saknar riktlinjer för dagvattenhantering vilket skulle kunna medföra svårigheter att nå miljökvalitetsnormerna för vatten

Markanvändning

Nollalternativet saknar riktlinjer för enstaka bebyggelse utanför tätorter, vilket skulle kunna innebära att planeringen inte blir lika markeffektiv som i den nya översiktsplanen och att värdefull jordbruksmark tas i anspråk. Konsekvenserna av detta är förlorade ekosystemtjänster.

Nollalternativets utbyggnadsinriktning för Habo tätort får som följd att ortens kommersiella centrum får en mindre central placering vilket medför att invånarna blir beroende av bil för att nå service i tätorten. Detta medför en ökad biltrafik vilket innebär en negativ klimatpåverkan.

Klimatpåverkan

Nollalternativet skulle sannolikt medföra en ökad klimatpåverkan eftersom det inte finns någon tydlig styrning av bostadsbebyggelse till kollektivtrafikstråken och ingen tydlig prioritering av hållbara trafikslag.

Trafik och infrastruktur

Nollalternativet har inget tydligt fokus på hållbara resor. Det föreslås inte några specifika satsningar för att öka pendlingstrafiken med kollektivtrafik. De satsningar som föreslås för cykeltrafik är endast för att stärka gång- och cykelvägsnätet inom tätorterna, inte mellan dessa. Nollalternativet kommer att innebära en befolkningsökning men också att det inte finns beredskap för en ökad arbetspendling till framförallt Jönköping. Detta skulle få negativa konsekvenser i form av en fortsatt ansträngd trafiksituation på riksväg 195.

Miljö, hälsa och säkerhet

Nollalternativet skulle innebära ett ökat bilberoende både för att nå servicen i tätorten och för att arbetspendla till Jönköping. Detta medför negativa miljökonsekvenser som dålig luftkvalitet och buller både längs med lokala gator, väg 195 och inne i Jönköping.

2

Ekologisk hållbarhet

miljökonsekvensbeskrivning

2. Ekologisk hållbarhet miljökonsekvensbeskrivning

Bedömningsgrunder

I detta avsnitt presenteras de bedömningsgrunder som använts vid bedömningarna av konsekvenser.

Globala hållbarhetsmål

Världens ledare har förbundit sig till 17 globala mål för hållbar utveckling för att hantera fyra stora utmaningar till år 2030:

- Att avskaffa extrem fattigdom
- Att minska ojämlikheter och orättvisor i världen
- Att främja fred och rättvisa
- Att lösa klimatkrisen

För översiktsplanen bedöms hållbarhetsmål nr 11 ”Hållbara städer och samhällen” vara särskilt viktigt. Detta mål innebär att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Växande städer kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt men kan också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystem. Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering

inklusive bostäder, offentliga platser så som parker och torg, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver bland annat institutionell kapacitet och ny teknik.

Kulturmiljö

Nationella kulturmiljömål

Sedan 1 januari 2014 gäller fyra nationella kulturmiljömål. Regeringen och riksdagen har uttalat att de även ska vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå. Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,

- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,

- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, samt

- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen

Riksintressen för kulturmiljövården

Områden som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot alla ingrepp som påtagligt kan skada dess värden. Ett utpekade område kan variera både i storlek och i kulturhistoriskt innehåll, ifrån små miljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskapsavschnitt som utvecklats under lång tid. Det är Riksantikvarieämbetet som beslutar om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården. Därefter är det kommunernas uppgift att ta hänsyn till de utpekade riksintressena i översiktsplaneringen.

I Habo kommun är Habo kyrka utpekade som riksintresse för kulturmiljövården.

Fornlämningar

Fornlämningar skyddas av 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Fasta fornlämningar har allmänt skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Kyrkliga kulturminnen och byggnadsminnen

Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrktomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddas av 4 kap. kulturmiljölagen. Objekten får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. I 3 kap. kulturmiljölagen finns bestämmelser om byggnadsminnen, hur de inrättas, vilket skydd de har och i vilken mån de får ändras. Länsstyrelsen får förklara en byggnad med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde som byggnadsminne.

Rekreation och friluftsliv

Riksintressen för friluftslivet

I Habo kommun finns två riksintressen som rör friluftslivet. I norra delen av Habo kommun finns Hökensås som är utpekade som nationellt viktigt för friluftslivet, natur och kulturvården enligt miljöbalkens 3 kapitel. Vättern och stora delar av norra delen av kommunen är utpekade som nationellt viktiga områden för det rörliga friluftslivet enligt miljöbalkens 4 kapitel § 2. Områdena som är utpekade riksintressen innebär att de är betydelsefulla för friluftslivet, natur och kulturvården på en nationell nivå. Inom dessa områden ska riksintresset främjas.

Friluftsmål

Regeringen beslutade 2012 om tio nationella mål för friluftspolitiken. De som bedöms relevanta för översiktsplanen är:

- Tillgänglig natur för alla
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Friluftsliv för god folkhälsa

Naturmiljö

Globala hållbarhetsmålen

Mål nummer 15 – ”Ekosystem och biologisk mångfald” - är en tillämpbar bedömningsgrund för detta avsnitt. Enligt mål nummer 15 ska vi till år 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

Riksintressen för naturvården

Områden av riksintresse för naturvård är en del av miljöbalkens hushållningsbestämmelser som syftar till en god hushållning med mark, vatten och naturresurser. Områden av riksintresse för naturvård är urval av områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner.

I Habo kommun finns tio områden som är utpekade som riksintressen för naturvården.

Natura 2000

Natura 2000 skapades inom EU med syftet att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Respektive medlemsstat utser Natura 2000-områden med stöd av två EU-direktiv; habitatdirektivet och fågeldirektivet. Natura 2000 innebär inte något generellt stopp för pågående markanvändning eller utveckling av samhället, utan det bedöms från fall till fall. I Habo kommun finns 17 Natura 2000-områden.

Naturreservat

Naturreservat är ett naturområde som skyddas enligt miljöbalkens 7 kapitel. Både länsstyrelser och kommuner kan bilda naturreservat. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter med syfte att bevara naturvärden. Naturreservatets syfte avgör vilka begränsningar som gäller inom reservatet. I Habo kommun finns 14 naturreservat.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område med särskilt skyddsvärd miljö där det kan förväntas förekomma rödlistade arter. Skogsstyrelsen har pekat ut ett antal skogliga nyckelbiotoper i Habo kommun.

Vatten

Miljö kvalitetsnormer för vatten

För vattenförekomster, det vill säga vatten som övergår en viss storlek, finns fastställda miljö kvalitetsnormer. Miljö kvalitetsnormer beskriver

den miljö kvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst.

I Habo kommun finns 18 ytvattenförekomster och 8 grundvattenförekomster som har statusklassats och har miljö kvalitetsnormer. Statusen för vattenförekomsterna redovisas i kartan nedan.

Värdefulla vatten

Inom ramen för miljö kvalitetsmålet ”Levande sjöar och vattendrag” har länsstyrelsen pekat ut ett antal sjöar och vattendrag som värdefulla. Ett värdefullt vatten, antingen en sjö eller ett vattendrag, är ett objekt som har höga natur- och/eller fiskevärden knutna till sig. Ett objekt kan pekas ut som särskilt värdefullt, värdefullt eller potentiellt värdefullt på nationell eller regional nivå för sina natur- och fiskevärden.

I Habo kommun har Vättern och flera bäckarna på Vätterns västra sida pekats ut.

Klimat och energi

Av de globala hållbarhetsmålen är mål nummer 7 ”Hållbar energi för alla” och mål 13 ”Bekämpa klimatförändringen” relevanta bedömningsgrunder för detta avsnitt. Mål 7 handlar bland annat om öka andelen förnybar energi och förbättra takten för energieffektiviseringsåtgärder. Mål 13 handlar både om att minska utsläppet av växthusgaser och åtgärder för att minska konsekvenserna av den kommande klimatförändringen.

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser måste minska drastiskt. För att klara det så kallade tvågradersmålet

behöver Sverige minska sina utsläpp med 85 procent mellan åren 2005 och 2050.

Tillsammans med länets kommuner, myndigheter och näringslivet har länsstyrelsen i Jönköpings län tagit fram en klimat- och energistrategi. Strategin visar hur Jönköpings län kan bidra till att klara klimatmålen, energiomställningen och klimatanpassningen. Visionen är att Jönköpings län ska vara ett plusenergilän år 2050, vilket innebär att behovet av energi ska minska med 40 % och att den förnybara energin ökar så att det finns ett överskott som kan säljas till andra län och länder. Det första etappmålet inom strategin är att Jönköpings län ska vara ett klimatsmart län år 2020. Det innebär att hela samhället har utvecklat ett systematiskt energi- och klimatarbete som leder till att utsläppen minskar. Det innebär också att samhället anpassas till de pågående klimatförändringarna.

Markanvändning

Jordbruksmark skyddas enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Där skrivs att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Bestämmelser om strandskyddet finns i 7 kap. miljöbalken. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet sträcker sig vanligtvis 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Om det behövs för att säkerställa strandskyddets syften kan länsstyrelsen utvidga zonen upp till 300 meter.

Från och med 1 februari 2010 kan strandskyddsdispens och upphävande av strandskydd tillämpas om åtgärden bidrar till landsbygdsutveckling. Översiktsplanen ska ge

vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Utifrån givna kriterier ska sådana LIS-områden pekats ut i kommunens översiktsplan. Utpekandet av LIS-områden syftar till att stimulera den lokala och regionala utvecklingen långsiktigt.

Trafik och infrastruktur

Riksintresse för kommunikationer

Jönköpingsbanan är av nationell betydelse och har pekats ut som riksintresse för järnväg. Banan ingår i det strategiska godsnätet och är även viktig för persontrafiken. Den sträcker sig från Falköping till Nässjö via Jönköping och förbinder Västra och Södra stambanan.

Väg 195 är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Väg 26/47 ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen har fastställt. Båda vägarna är utpekade som riksintresse för kommunikationen.

Miljö, hälsa och säkerhet

Miljö kvalitetsnormer

Sedan 1 juli 2017 gäller en förordning till miljöbalken med bestämmelser om riktvärden för buller utomhus vid bostadsbyggnader från spårtrafik och vägar. Förordningen ska tillämpas vid planläggning samt ärenden om förhandsbesked och bygglov utanför detaljplan. Enligt förordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå samt 70 dB(A) maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Miljö kvalitetsnormer för luft är den svenska implementeringen av EU:s ramdirektiv för luft. Den är ett juridiskt bindande styrmedel för att förebygga och åtgärda miljöproblem. Regler beträffande miljö kvalitetsnormerna finns i miljöbalken 5 kap. För närvarande finns miljö kvalitetsnormer gällande utomhusluft för kvävedioxid, kväveoxider,

svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Miljöfarlig verksamhet

Med miljöfarlig verksamhet avses all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt ger utsläpp till mark, luft eller vatten och som kan vara skadlig för människors hälsa eller miljön. Bestämmelser kring miljöfarlig verksamhet finns i miljöbalkens 9 kapitel.

Förorenade områden

Med förorenade områden avses mark, grundvatten, ytvatten, sediment, byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och/eller miljön. Bestämmelser kring förorenade områden finns bland annat i 10 kapitlet miljöbalken.

Naturvårdsverket har tagit fram generella riktvärden för förorenad mark som anger vilken föroreningshalt som är acceptabel för att minimera risken för negativa effekter på människors hälsa och miljön.

Strålning och elektromagnetiska fält

Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram rikt- och gränsvärden för radon i inomhusluft och vatten. För elektromagnetiska fält finns riktvärden från Arbetsmiljöverket.

Konsekvenser

Kulturmiljö

Vad säger översiktsplanen?

Kulturhistoriskt utpekade värdefulla byggnader ska värnas och inte förvanskas

Kulturhistoriskt utpekade värdefulla miljöer/ landskap ska värnas och inte förvanskas

Ny bebyggelse inom eller i anslutning till utpekade kulturområden ska placeras och utformas med hänsyn till omgivningen och på ett sådant sätt att landskapsbilden och kulturmiljön inte påverkas negativt.

Kommunen ska inventera och beskriva byggnaders och miljöers kulturhistoriska värden i Habo tätort.

Kommunen ska arbeta för att sprida information om bevarandevärda byggnader, kulturmiljöer och kultursevärdheter till fastighetsägare, allmänheten och turister

Konsekvenser av översiktsplanen

Inga eller obetydliga konsekvenser för kulturmiljön till följd av översiktsplanen.

I kommunen finns endast ett riksintresseområde utpekade för kulturmiljövärden nämligen Habo kyrkby. Översiktsplanen föreslår inte några områden för bostadsutveckling eller industribebyggelse i närheten av kyrkbyn. Riksintresset bedöms därför inte påverkas alls av översiktsplanen.

I kommunen omfattas fyra områden av områdesbestämmelser, vilket är en möjlighet för en kommun att skydda särskilt värdefulla miljöer. Samtliga av dessa områden är värdefulla ur kulturmiljösynpunkt; kyrkbyarna i Habo, Gustav Adolf och Brandstorp, samt området

kring Fiskebäcks kapell. Områdesbestämmelserna innebär att lov måste sökas för åtgärder som normalt sett är lovbefriade. Den utökade lovplikten omfattar bland annat att byte av fasadmateriäl, ändrad färgsättning och uppförande av ekonomi- och komplementbyggnader är bygglovspliktiga. Översiktsplanen föreslår inte bostadsutveckling eller andra verksamheter inom eller i nära anslutning till dessa områden.

Kommunen har pekat ut områden för lokalt bevarandeväde. Områdena utgör värdefulla kultur- eller naturmiljöer och består ofta av en kombination av båda värdena. Det är Flatered-Svenshult och Ekered som pekas ut.

De ställningstagande som görs i översiktsplanen gällande bevarande av kulturhistoriskt värdefulla miljöer ger ett övergripande skydd mot påverkan på redan utpekade kulturmiljöer. Värden för enskilda byggnader finns inte beskrivna i översiktsplanen och därmed inte heller hur dessa ska skyddas. Kommunen planerar dock att inventera byggnader inom Habo tätort. Under förutsättning att så sker och att riktlinjer tas fram för hur dessa intressen ska vägas mot andra intressen bedöms översiktsplanen ge obetydliga konsekvenser

Rekreation och friluftsliv

Vad säger översiktsplanen?

Viktiga områden och målpunkter för rekreation och friluftsliv pekas ut och synliggörs. Detta gäller både kommunala och mellankommunala områden samt tätortsnära rekreatiöns- och friluftsområden. Inom dessa områden ska friluftslivet prioriteras.

Friluftsområden och målpunkter utvecklas och länkas samman genom cykel- och vandringsleder för att öka tillgängligheten samt för att bilda sammanhängande friluftsliv- och rekreatiönsstråk.

Flera av de utpekade målpunkterna ligger utmed

Vättern och dessa har potential att utvecklas för friluftssändamål samt öka tillgängligheten till Vättern.

Flertalet av de utpekade friluftsområdena går över kommungränserna. Det är viktigt att kommunerna samarbetar vad det gäller underhåll och utveckling av dessa områden.

Konsekvenser av översiktsplanen

Möjlighet till stora positiva konsekvenser genom att viktiga natur- och friluftsområden pekas ut och utvecklas.

Översiktsplanen pekar ut viktiga områden och målpunkter för rekreation och friluftsliv, både sådana som används för detta ändamål idag och sådana som är lämpliga att utveckla i framtiden. Genom att peka ut viktiga områden säkerställs en långsiktig tillgång till friluftsområden på kommunal och mellankommunal nivå samt i anslutning till tätorterna. Det blir också tydligt att friluftssintresset ska prioriteras framför annan markanvändning i de fall intresseavvägningar behöver göras. Detta bedöms medföra stora positiva konsekvenser.

Översiktsplanen föreslår även att målpunkter och friluftsområden utvecklas och knyts samman genom cykel- och vandringsleder. Genom att utveckla utpekade målpunkter möjliggörs en utveckling av turismnäringen, vilket kan skapa arbetstillfällen och gynna befintlig handel och restauranger. En sammanlänkning av friluftsområden och målpunkter bidrar till en ökad tillgänglighet vilken bidrar till att fler människor kan ta del av områdena. Detta leder i sin tur till fler naturupplevelser och bidrar till en ökad folkhälsa vilket medför stora positiva konsekvenser.

I översiktsplanen föreslås att gröna och blåa stråk ska bevaras och utvecklas för att skapa en sammanlänkad grönstruktur. Sådana områden kommer även att kunna

användas som friluftslivs- och rekreationsområden vilket säkerställer att det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

I vissa områden behöver anläggningar och anordningar för friluftslivet utvecklas till exempel parkeringsplatser, tillgänglighetsanpassning och toaletter. Detta kan i vissa fall stå i konflikt med andra intressen (till exempel naturvård). Det är viktigt att områden som är av regionalt eller nationellt intresse inte påverkas negativt t.ex. riksintressen för naturvård. Avvägning mellan olika intressen får göras från fall till fall.

Sammantaget bedöms översiktsplanen medföra stora positiva konsekvenser ur friluftslivs- och rekreationssynpunkt på kommunal nivå. Översiktsplanen bedöms stå i överensstämmelse med de nationella friluftslivsmålen (som nämnts ovan) samt bidra till uppfyllandet av miljökvalitetsmålen ”God bebyggd miljö” samt ”Ett rikt växt- och djurliv”.

Naturmiljö

Vad säger översiktsplanen?

Kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden samt kopplingar mellan dessa.

Kommunen ska arbeta för att bevara och förstärka ekosystemtjänster genom att bevara och utveckla gröna och blå kopplingar.

Exploatering inom utpekade naturområden kan ske, hänsyn ska då tas till områdets värde samt koppling till andra områden. Bedömning görs i varje enskilt fall.

Kommunen bör ta fram ett kommunövergripande naturvårdsprogram där natur och vattenområden inventeras och klassificeras med syftet att bevara,

skydda och utveckla naturen i kommunen.

När detaljplaner tas fram ska hänsyn tas till befintlig grönstruktur och möjligheter att förstärka kopplingar och kvaliteter ska lyftas fram.

Utveckling inom skyddsvärda områden kan vara möjlig och utreds från fall till fall. En förändring får inte påtagligt skada naturvärden inom området.

Konsekvenser av översiktsplanen

Möjlighet till stora positiva konsekvenser på naturvärden av kommunalt intresse genom att förutsättningarna för biologisk mångfald stärks.

Översiktsplanen redogör på ett tydligt sätt vilka formellt skyddsvärda områden och övriga områden med kända naturvärden som finns inom planområdet. Vid utpekande av områden för bostadsutveckling och verksamheter har områden med kända naturvärden så som befintliga och planerade naturreservat, nyckelbiotoper i skogsmarker, Natura 2000, tätortsnära skog (de högsta tre naturvärdesklasserna) undantagits från exploatering. Huvuddelen av utpekade områden för bostads- och verksamhetsutveckling är belägna på odlingsmark i anslutning till tätorterna.

Översiktsplanen föreslår dock viss utveckling av bostäder och verksamheter inom ett vidsträckt område som är utpekade som riksintresse för naturvärden - Västra Vätterstranden och Hökensås. Utveckling föreslås endast i anslutning till mark som redan är ianspråktagen för dessa ändamål i tätorterna Fagerhult, Baskarp och Brandstorp och Västerkärr. I övrigt berörs områden av riksintresse för naturvärden. Den föreslagna bostadsutvecklingen är mycket liten i förhållande till riksintresseområdenas storlek i helhet och översiktsplanen bedöms därför inte påverka de naturvärden som ligger till grund för riksintressena.

I översiktsplanen pekas naturområden ut som anses vara viktiga på en lokal nivå. De föreslagna områdena är utpekade för att visa de gröna strukturer som finns i kommunen. Kopplingar mellan dessa områden pekas också ut, eftersom det finns ett behov av att utvärdera och värdera dessa kopplingar för att kunna tillvarata och skydda dessa i framtiden. Översiktsplanen anger inte närmare hur detta ska ske. Översiktsplanen anger dock att ett kommunövergripande naturvårdsprogram bör tas fram där de utpekade områdena inventeras och klassificeras. Efter att detta har gjorts bör man kunna ta fram konkreta åtgärdsförslag för att utveckla och koppla samman de gröna strukturerna.

Enligt översiktsplanen ska exploatering kunna ske inom de gröna strukturerna. Bedömning ska ske i varje enskilt fall. Vid dessa bedömningar är det mycket viktigt att hänsyn tas till befintliga värden och kopplingar till andra grönområden. Fragmentering av utpekade grönområden får inte ske.

Det bedöms att det genom översiktsplanen finns möjlighet till stora positiva konsekvenser för förutsättningarna för biologisk mångfald om områden som idag är fragmenterade kan kopplas samman. Det finns också möjlighet att gynna flera ekosystemtjänster genom att stärka och koppla ihop den gröna infrastrukturen i kommunen.

Vatten

Vad säger översiktsplanen?

Dagvatten ska omhändertas lokalt och vid behov renas innan det når recipient. En dagvattenstrategi ska tas fram med riktlinjer för dagvattenhanteringen inom kommunen.

Ny bebyggelse ska främst tillkomma inom områden som är anslutna till det kommunala VA-nätet eller där det finns förutsättningar att göra detta.

Kommunen ska ha ett VA-system med kapacitet att hantera kommande utveckling och förväntad befolkningsökning.

Kommunen ska verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras så att dagens reningskrav uppfylls.

Kommunen ska ha en aktuell och kommunomfattande VA-plan senast år 2020.

Kommunens grundvattenresurser ska skyddas. Ny bebyggelse ska undvikas inom befintliga och planerade vattenskyddsområden. Kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur och vattenområden samt kopplingar mellan dessa. Exploatering inom strukturen kan ske, hänsyn ska då tas till områdets värde samt koppling till andra områden. Bedömning görs i varje enskilt fall.

Kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden samt kopplingar mellan dessa.

Exploatering på förorenade områden ska endast tillåtas om efterbehandling genomförs.

Konsekvenser av översiktsplanen

Möjlighet till positiva konsekvenser för vattenmiljön under förutsättning att åtgärder och strategier enligt översiktsplanen genomförs.

Översiktsplanen föreslår bebyggelse av områden som idag är oexploaterade. Översiktsplanen föreslår också en utbyggnad av infrastrukturen för att gynna hållbart resande. Tillkommande bebyggelse och infrastruktur kommer att skapa hårdgjorda ytor som gator/vägar, parkeringar och takytor. Nederbörd som rinner av från dessa ytor kallas dagvatten. Fler hårdgjorda ytor innebär att den totala mängden dagvatten i kommunen i framtiden kommer att öka och att dagvattnet kan

föra med sig de eventuella föroreningar som finns på ytan som vattnet rinner över. Vid nederbörd ger hårdgjorda ytor en snabb avrinning som kan orsaka översvämningar i och i anslutning till recipienterna vilket kan leda till märkbara negativa konsekvenser.

När naturmark hårdgörs försvinner viktiga ekosystemtjänster som vattenrening och vattenreglering. De naturliga förutsättningarna för infiltration minskar vilket kan minska grundvattenbildningen. Minskad grundvattenbildning kan i ogynnsamma fall påverka miljö kvalitetsnormerna för vatten om den kvantitativa statusen i en viss grundvattenförekomst påverkas. Risken för att sådana miljökonsekvenser skulle uppstå bedöms som liten då de föreslagna områdena för bebyggelse och verksamheter är små i relation till grundvattenförekomsternas storlek.

För att förhindra att negativa miljökonsekvenser uppstår till följd av fler hårdgjorda ytor är det viktigt att fördröja dagvattnet i dammar och/eller låta det infiltrera ner i marken. Det bedöms att översiktsplanen ger potential för ytor för lokalt omhändertagande av dagvatten. Det är viktigt att det i framtida detaljplanering avsätts sådana ytor för fördröjning och infiltration. Om fortsatt planläggning inte säkerställer tillräckligt stora ytor för att omhänderta dagvatten lokalt riskerar översiktsplanen att innebära märkbara till stora negativa miljökonsekvenser för recipienterna i form av försämrad vattenkvalitet, översvämningar och erosion. Detta kan påverka möjligheten att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten om vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status påverkas.

Flera av recipienterna i kommunen till exempel Vättern och Vätterbäckarna har höga naturvärden och det är ännu inte utrett vilken belastning som är acceptabel för dessa recipienter om miljö kvalitetsnormerna för vatten ska nås. Det finns idag inga riktlinjer eller någon övergripande strategi för omhändertagande av dagvatten i kommunen. För att säkerställa vattenkvaliteten

och naturvärdena i recipienterna är det viktigt att dessa känslighetsklassas och det därefter utarbetas en dagvattenstrategi som tar hänsyn till denna klassning. Vattendrag som idag är hårt belastade och ligger i anslutning till bebyggelse som kan ta skada av översvämningar bör utredas ytterligare med avseende på höga flöden. Detta kan till exempel ske genom översvämningskarteringar med simulering av vattennivåer och vattenutbredning vid högflödessituationer.

Dagvatten som avrinner från vägar, gator och parkeringsytor kan innehålla olika typer av föroreningar i mindre eller större omfattning. Detta kan vara metaller och oljeföroreningar. Avrinning av orenat dagvatten från dessa typer av ytor kan ge negativa konsekvenser i recipienterna. Dagvatten är ofta grumligt vilket kan medföra negativa konsekvenser för vattenlevande växter och djur. Det är därför viktigt att även detta dagvatten fördröjs och tillåts infiltrera. Vägar, broar, vägtrummor och liknande kan fel utformade utgöra barriärer i vattenmiljön. Det är därför särskilt viktigt att detaljplaner, väg- och järnvägsplaner granskas noggrant med avseende på denna aspekt.

Översiktsplanen föreslår att bebyggelse främst ska tillkomma inom områden som kan anslutas till det kommunala VA-nätet. Det är därför viktigt att kommunens avloppsreningsverk har tillräcklig kapacitet inför den kommande befolkningsökningen. Redan idag är kapaciteten i Habo tätorts avloppsreningsverk begränsad och avloppsreningsverket bedöms inte ha kapacitet för den tillkommande flödesbelastning en befolkningsökning innebär. Det förekommer med jämna mellanrum bräddning av orenat avloppsvatten till Hökesån vid hög nederbörd. Hökesån har höga naturvärden med förekomst av bland annat öring och harr. Utsläpp av orenat avloppsvatten kan medföra negativa miljökonsekvenser som till exempel övergödning och syrebrist. Det är därför mycket viktigt att avloppsreningen i Habo tätort utreds utifrån den kommande utvecklingen och att mark reserveras

för ett eller flera nya avloppsreningsverk. Under förutsättning att det kommunala VA-nätet har tillräckligt stor kapacitet bedöms det medföra små positiva miljökonsekvenser att hålla ihop bebyggelsen till områden som kan anslutas till kommunalt VA.

I kommunen finns cirka 1 500 enskilda avloppsanläggningar varav cirka en tredjedel inte är godkända enligt dagens miljölagstiftning. För att miljöpåverkan från de enskilda avloppen ska minska är det viktigt att det finns en plan för anslutning av områden där belastningen från avloppen riskerar att medföra negativa miljökonsekvenser och att tillsynsinsatser enligt miljöbalken sker. I översiktsplanen föreslås att en aktuell och kommunomfattande VA-plan ska tas fram till senast år 2020. Planen ska presentera en helhetslösning för vatten- och avloppssituationen i kommunen. Att fler områden ansluts till det kommunala VA-nätet och att enskilda avlopp rustas upp enligt dagens miljökrav bedöms medföra positiva miljökonsekvenser.

Kommunen har i nuläget ingen strategi för framtida dricksvattenförsörjning. Vattenkvaliteten i den nuvarande reservvattentäkten för Habo tätort är inte tillfredställande och det förekommer sandtäkt i anslutning till vattentäktområdet. Det saknas reservvattentäkter för Furusjö, Brandstorp och Baskarps vattentäkter. Om ordinarie vattentäkter förorenas eller drabbas av driftstopp måste vattenförsörjning ordnas via tankbil. Detta kan innebära negativa konsekvenser för invånarna. Det är därför viktigt att en kommunal vattenförsörjningsplan tas fram.

I översiktsplanen föreslås nya områden för verksamheter till exempel i anslutning till Bankeryds industriområde. Detta område ligger i nära anslutning till Vättern. För att skydda Vättern och området grundvatten är det viktigt att inte tillåta verksamheter som kan påverka vattenkvaliteten i grund- och ytvatten alternativt att vidta skyddsåtgärder så att detta inte kan ske.

Under dessa förutsättningar bedöms denna del av översiktsplanen ge små negativa miljökonsekvenser.

I förslaget pekas natur- och vattenområden ut som anses viktiga på en lokal nivå. Dessa är i behov av att inventeras för att ta redan på dess värden för att de ska kunna skyddas i framtiden. Grönytor, våtmarker och annan genomsläpplig mark i urbana miljöer är viktiga eftersom de renar regn- och smältvatten. Sådana ytor kan också minska vattenmängderna och jämna ut flöden vid häftiga regn. Översiktsplanen specificerar inte närmare vilka åtgärder som ska ske för att bevara och stärka den blågröna strukturen vilket gör det svårt att bedöma miljökonsekvenserna. I översiktsplanen anges dock att en kommunövergripande naturvårdsplan ska tas fram. I denna kommer natur- och vattenområden att inventeras och klassificeras. Efter att denna plan tagits fram kan man ge förslag på åtgärder för att stärka, bevara och koppla ihop de blåa och gröna strukturerna. Genomförandet av åtgärder som gynnar ekosystemtjänster och den blågröna strukturen i samhället bedöms ge stora positiva miljökonsekvenser.

Det finns ett antal förorenade områden i kommunen som kan komma att exploateras. Vid exploatering kommer dessa områden att behöva saneras vilket medför positiva miljökonsekvenser då det minskar risken för utläckage av föroreningar i yt- och grundvatten.

Sammantaget bedöms översiktsplanen medföra positiva miljökonsekvenser för vattenmiljön under förutsättning att åtgärder, riktlinjer och strategier enligt översiktsplanen genomförs.

Vad säger översiktsplanen?

Kommunen ska vara delaktig i att ta fram ett regionalt klimatanpassningsprogram och verka för att implementera detta i kommunens dagliga arbete.

Kommunen har genomfört en resvaneundersökning för att kunna arbeta med beteendepåverkan med målet att öka andelen resor med kollektivtrafik och cykel.

Kommunen ska arbeta för att öka produktionen och användandet av förnybar energi.

Kommunen ska planera för solceller på lämpliga kommunala byggnader och bostäder som byggs av allmännyttan.

Kommunen ska planera för möjligheten att etablera laddstolpar vid nybyggda flerbostadshus och offentliga byggnader.

Etablering av vindkraftverk inom utpekade områden ska prioriteras framför andra allmänna intressen. Dessa områden ska nyttjas på bästa sätt för att maximera antalet verk och prövas för etablering av vindkraftsparker om minst 3 verk. Enstaka vindkraftverk är möjligt att prövas inom resterande delar av kommunen. Vid etablering av vindkraft vid kommungränserna ska samverkan ske med grannkommunerna.

Klimat och energi

Konsekvenser av översiktsplanen

Möjlighet till små positiva konsekvenser med avseende på klimatpåverkan om de åtgärder avseende hållbart resande och förnybar energi som föreslås i översiktsplanen genomförs. Den stora befolkningsökningen kommer dock ökat antal resor vilket får negativa konsekvenser.

Översiktsplanen räknar med en befolkningsökning mellan 6 300-8 400 personer till år 2040. En sådan befolkningstillväxt kommer att medföra klimatpåverkan på ett eller annat sätt. Alla invånare kommer dagligen att transportera sig mellan olika målpunkter och beroende på vilket färdmedel man väljer kommer det att ge olika effekter på klimatet och andra aspekter. Befolkningsökningen kommer också att medföra fler bostäder och verksamheter som kräver el och uppvärmning. Något förenklat kan man säga att ju fler invånare kommunen får desto större klimatpåverkan fås. Det är därför mycket viktigt att kommunen arbetar med en samhällsplanering som ger invånarna förutsättningar att minska sin klimatpåverkan.

Översiktsplanen föreslår en utbyggnad av tätorterna som möjliggör att resa kollektivt med buss och tåg. Det är en del i arbetet med att få över resandet från bil till kollektivtrafik. Det innebär att bostäder planeras i kollektivtrafikstråk, vilket främst gäller Habo tätort. Strategiska trafikplatser utformas på ett sätt som gör det enkelt att ta sig dit till fots med cykel eller bil, för att sedan kunna resa vidare med buss eller tåg. Dessa ska vara utformade med säkra cykel- och bilparkeringar.

Översiktsplanen föreslår också att nya bostäder delvis ska byggas genom förtätning med flerbostadshus i Habo tätort, inom en radie av

1000 meter från tågstationen. Tanken bakom denna planeringsstrategi är att öka antalet invånare som bor nära Habo station för att de ska kunna nyttja kollektivtrafiken i större utsträckning. Ett avstånd på 600-1 000 meter från stationen anses vara ett rimligt avstånd att gå eller cykla för att ta sig till en målpunkt eller för att ta sig vidare med kollektivtrafik.

Kommunen kommer även att ta fram en cykelstrategi där man tar ett helhetsgrepp och tittar på cykelvägnätet, cykelparkeringar m.m., framförallt i Habo tätort men även i hela kommunen. Detta för att ge invånarna förutsättningar att använda cykel helt eller delvis som transportmedel till och från arbete och fritidsaktiviteter.

En viktig del i arbetet med att öka andelen resor med kollektivtrafik handlar om beteendepåverkan. Kommunen har genomfört en resevaneundersökning för delar av Habo kommun för att lättare kunna skapa en bild av hur invånarna i tätorten reser, vad deras inställning är till att resa hållbart och vad som påverkar vilket färdmedel som de använder samt hur kommunen kan arbeta för att underlätta för kollektivt resande.

Jönköpings län har visionen att bli ett Plusenergilän till år 2050. Det innebär att behovet av energi i länet ska minska och produktionen av förnybar energi öka, så att det blir ett överskott som kan användas utanför länet. Det finns ett etappmål för år 2020 som säger att länet ska vara självförsörjande på el till minst 50 %. Elen ska vara förnybar och främst produceras med solceller, vindkraft och kraftvärmeverk.

För att öka andelen förnybar energi och bidra till visionen om ett plusenergilän pekas i översiktsplanen ut två områden som kan vara lämpliga för etablering av vindkraftverk. Dessa områden är cirka 1 300 respektive 450 hektar.

Utpekandet har föregåtts av kartanalys av områden som är minst 100 hektar stora. Hänsyn har tagits till bostäder genom att undanta en zon om 500 meter från varje bostadshus. Efter att dessa områden valts ut har avvägningar gjorts mot allmänna intressen. Ett nytt vindkraftverk med en totalhöjd om cirka 200 meter och en installerad effekt om cirka 3 MW (megawatt) kan försörja cirka 750 villor med elektricitet under ett helt år. Byggnad av vindkraftverk skulle öka andelen förnybar energi och bidra till att göra kommunen mer självförsörjande gällande el. Etablering av vindkraftverk med tillhörande infrastruktur påverkar dock landskapsbilden och kan orsaka buller, skuggor och vibrationer vilket kan påverka människors hälsa negativt om det finns närboende. Vindkraftverk kan även ge en negativ inverkan på växt- och djurliv.

Kommunen arbetar även för att etablera solceller och solfångare på offentliga byggnader så som skolor och vårdinrättningar, samt möjliggöra för etablering av laddpunkter för bilar i nybyggda bostadsområden och vid offentliga byggnader, vilket också är ett steg i arbetet med att öka användningen av förnybar energi. Kommunen har hittills installerat 45 kW solceller på offentliga byggnader och det finns planer på att öka detta ytterligare. Laddpunkter för elbilar har installerats på fyra platser i Habo tätort.

Inom tidsperspektivet för översiktsplanen finns behov av att förnya värmeverket i Habo tätort då detta kommer att bli utslitet. Om ett eller flera nya värmeverk byggs kommer detta att ske enligt dagens bäst tillgängliga teknik och bli mer energieffektivt vilket sannolikt ger mindre utsläpp av växthusgaser.

Vilken klimatpåverkan som en befolkningsökning medför styrs av många faktorer, som är svårbedömda i nuläget, till exempel framtida ekonomiska styrmedel (såsom höjd bensinskatt och subventioner på elbilar), mer energieffektivt byggande och beteende/attitydförändringar hos kommuninvånarna. Det är därför svårt att bedöma vilken påverkan översiktsplanen ger på energianvändningen och klimatet. Ovan nämnda bebyggelsestrategier och åtgärder kan bidra till att minska energianvändningen

och klimatpåverkan och skapa positiva konsekvenser för klimatet. Däremot är det troligt att den stora befolkningsökningen kommer innebära en ökning av antalet bilresor vilket, beroende på drivmedel, kommer påverka klimatet negativt. Den samlade bedömningen av konsekvenserna är små positiva konsekvenser under förutsättning att åtgärder och strategier genomförs så som de anges i översiktsplanen samt att det möjliggör för minskade negativa miljökonsekvenser.

Markanvändning

Vad säger översiktsplanen?

Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden men avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke. Enstaka bostadsbyggnation på jordbruksmark och bebyggelse i gles bebyggda, opåverkade naturområden ska undvikas. Detta för att värna om naturvärden, landskapsbilden och för att tillvarata den jordbruksmark som finns.

Det ska finnas förutsättningar för grundläggande service såsom tillgång till bredband, mobilnät, livsmedel, drivmedel mm på landsbygden.

Områden för LIS (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) pekas ut för bostadsändamål vid Hökesjön, vid Hagårds lagård och Brandstorp för att stärka serviceunderlaget i både Furusjö och Habo kyrkby. LIS-områden för bostadsändamål pekas även ut i Brandstorp för att stärka den service som finns i Brandstorps samhälle och kyrkby. Fri passage utmed sjöar och vattendrag ska alltid säkerställas. Strandzonens naturvärden, kulturmiljöer och friluftsvärden ska beaktas.

Förtätningar, utveckling av större bostadsområden eller etablering av samhällsviktig funktion bör vara tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att det ligger i anslutning till en tätort och kan anslutas till befintlig infrastruktur så som vatten- och avlopp och vägar. Exploatering på jordbruksmark ska ske på ett markeffektivt sätt.

Kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden samt kopplingar mellan dessa.

Konsekvenser av översiktsplanen

Risk för märkbara negativa miljökonsekvenser genom förlorade ekosystemtjänster kopplade till jordbruksmark.

Habo kommun har de senaste åren vuxit med 200-300 nya innevånare per år. I en snabbt växande kommun behöver samhället utvecklas med nya bostadsområden, skolor, arbetsplatser, väginfrastruktur med mera. En del av utvecklingen går att tillgodose på mark som redan är ianspråktagen och bebyggd genom förtätning eller genom att omvandla bebyggda områden. För resterande utveckling behöver även obebyggd mark tas i anspråk. När nya områden planeras eftersträvas närhet till service och befintlig infrastruktur, både vad det gäller vägar, kollektivtrafik och vatten- och avloppsledning. Det innebär att utvecklingen ofta sker i nära anslutning till befintliga tätorter.

Habo kommun består av ca 4 770 ha jordbruksmark vilket motsvarar ca 14,5 % av kommunens totala areal (2016). Marken runt Habo tätort består till stor del av jordbruksmark vilket gör det mycket svårt att undvika att ta jordbruksmark i anspråk för samhällsutveckling.

När jordbruksmark bebyggs försvinner viktiga ekosystemtjänster som t.ex. produktion av livsmedel, genetiska resurser, pollinering med mera. Dessa ekosystemtjänster kan vara mycket svåra att återskapa på samma plats i framtiden.

Det finns mark kring tätorten som inte är jordbruksmark. Den största delen av denna mark består av skogsmark. Kring tätorter utgör skogsmark ofta viktiga friluft- och rekreationsområden. Skogsmarken kring Habo tätort har dessutom höga naturvärden. Valet mellan att exploatera jordbruksmark eller skogsmark runt

tätorten blir därför en fråga om intresseavvägningar. Om man skulle välja att exploatera skogsmarken runt Habo tätort istället för jordbruksmarken skulle detta innebära att ortsbefolkningen inte får tillgång till tätortsnära natur. Jordbruksmark är inte allemansrättsligt tillgänglig på ett likvärdigt sätt som skog eller annan naturmark och kan inte användas för rekreation och friluftsliv på samma sätt.

Genom att planera för utveckling i direkt anslutning till tätorter kan många vinster göras. Marken används mer resurseffektivt, kostnader för utbyggnad av infrastruktur blir mer samhällsekonomiska än om man planerar för utveckling på mark någon kilometer utanför tätorten. Exploatering på mark som inte ligger i direkt anslutning till tätorten skulle skapa en tätort med stora barriärer och stora avstånd mellan olika delar av tätorten. Genom utveckling enligt översiktsplanen blir avstånden mellan målpunkter korta vilket kan bidra till ett mer hållbart resande inom tätorten.

Översiktsplanen beskriver att enstaka nya bostäder på landsbygden ska kunna prövas genom lovgivning utan föregående planläggning. Översiktsplanen menar dock att avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke både för att värna om landskapsbilden och för att inte ianspråkta värdefull jordbruksmark. Därmed öppnar kommunen upp för bebyggelse utanför utbyggnadsområdena. Om det finns möjlighet att bosätta sig på landsbygden, och eventuellt öka befolknings- och serviceunderlaget på landsbygden, kan det innebära ökade möjligheter att bevara jordbruksnäringen. Detta skulle kunna bidra till att öka den inhemska livsmedelsproduktionen vilket skulle innebära märkbara positiva miljökonsekvenser.

LIS-områden pekas ut för bostadsändamål vid Hökesjön, vid Hagård lagård och i Brandstorp. LIS-områdena kan därmed bidra till upprätthållandet och utvecklingen av en levande landsbygd. Ur dessa aspekter bedöms ett genomförande av översiktsplanen ge positiva konsekvenser ur ett markanvändningsperspektiv.

Genom utpekande av LIS-områden föreslås en framtida utveckling inom strandskyddat område. Översiktsplanen är dock tydligt med att strandskyddets syften ska bevaras. I översiktsplanen ges planeringsförutsättningar och rekommendationer inför kommande planarbete och eventuell dispens från strandskyddet för LIS-områdena. Därmed bedöms ett genomförande av översiktsplanen inte innebära att allmänhetens möjligheter att utnyttja områdena försämras. Ur detta hänseende bedöms översiktsplanen medföra obetydliga miljökonsekvenser.

I översiktsplanen pekas två skogsområden ut som bedöms vara lämpliga att utreda vidare för en etablering av vindkraftparker. I nuläget finns inga vindkraftverk alls i kommunen. En förändrad markanvändning inom dessa områden kan medföra märkbara negativa miljökonsekvenser genom att ekosystemtjänster kopplade till skogen försvinner. Exempel på ekosystemtjänster som kan påverkas vid en vindkraftsetablering är pollinering, klimatreglering, naturupplevelser, träråvara och livsmedel. En etablering av vindkraftverk innebär även positiva miljökonsekvenser då förnybar el produceras. En etablering av vindkraft föregås alltid av en prövning enligt miljöbalken och i denna prövning finns det möjligheter att ställa krav på kompensationsåtgärder. Etablering av vindkraftverk med tillhörande infrastruktur påverkar även landskapsbilden och kan orsaka buller, skuggor och vibrationer. Detta kan påverka människors hälsa negativt om det finns närboende. Vindkraftverk kan även ge en negativ inverkan på växt- och djurliv. Områdena som pekats ut innehåller dock inga bostäder eller kända natur- eller kulturvärden.

Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen medföra både positiva och negativa miljökonsekvenser ur ett markanvändningsperspektiv. De mest påtagliga negativa konsekvenserna uppstår vid exploatering av jordbruksmark då viktiga ekosystemtjänster går förlorade. Översiktsplanen medför också positiva konsekvenser framförallt för landsbygdsutvecklingen. Den sammantagna

bedömningen är dock att översiktsplanen medför märkbara negativa miljökonsekvenser ur ett markanvändningsperspektiv.

Trafik och infrastruktur

Vad säger översiktsplanen?

Det ska vara möjligt att arbetspendla mellan Habo och Jönköping samt Habo och Mullsjö genom kollektivtrafik (buss och tåg) och cykling samt köra bil. För att uppnå detta kommer det att krävas samarbete med grannkommunerna och myndigheter. Det kommer att finnas ett stort behov av infrastruktursatsningar för att åstadkomma hållbar arbetspendling mellan ovan nämnda orter.

Nya bostadsområden ska försörjas med kollektivtrafik där det är försvarbart ur ett resursperspektiv.

Kommunens orter ska bindas ihop med cykelstråk. Dessa ska även bindas ihop med grannkommunerna genom cykelstråk.

Kommunen ska verka för säkra övergångar över väg 195 vid tätorterna.

Kommunen ska arbeta för dubbelspår och fler stationslägen längs Jönköpingsbanan.

Kommunen ska samarbeta med grannkommuner och Trafikverket i frågor som gäller utveckling av väg 195, kollektivtrafiken samt Jönköpingsbanan.

Konsekvenser av översiktsplanen

Stora negativa konsekvenser även om de åtgärder avseende hållbart resande som föreslås i översiktsplanen genomförs. Den stora befolkningsökningen kommer innebära ett ökat antal resor vilket får negativa konsekvenser.

Mellan Habo och Jönköping finns ett starkt pendlingsstråk med cirka 4 000 personer som arbetspendlar varje dag. Cirka 3 000 personer pendlar från Habo kommun till Jönköping varje dag och cirka 1 000 personer pendlar in till Habo från Jönköpings kommun. Väg 195 är hårt belastad, främst vid morgon och eftermiddag, varför man får anta att de flesta som pendlar åker bil i dagsläget. Trängseln vid infarterna till Jönköping är stor morgon- och eftermiddagstid. Länsväg 195 är riksintresse för kommunikationer och riksintressets värde påverkas negativt ur framkomlighetssynpunkt.

Denna hållbarhetsbedömning utgår från att de åtgärder som föreslås i översiktsplanen för att främja miljömässigt hållbart resande, t.ex. satsningar på kollektivtrafiken, genomförs. Om arbetspendlingen via kollektivtrafik mellan Habo och Jönköping inte fungerar samtidigt som befolkningen i Habo kommun fortsätter att öka kommer miljökonsekvenserna i Jönköping och längs pendlingsstråken i form av trängsel, buller och försämrad luftkvalitet att blir stora.

Kommunens viljeinriktning är att det ska vara möjligt att åka kollektivt längs pendelstråken Habo-Jönköping och Habo-Mullsjö med tåg, buss och att cykla, men också att åka bil när det behövs. Detta för att skapa en hållbar trafiksituation längs pendlingsstråken och i Jönköpings stad samt för att öka miljövinster. Kommunen måste därför arbeta för att i samverkan med framförallt Jönköpings kommun, myndigheter och andra aktörer skapa ett attraktivt transportstråk med fokus på hållbara transportslag. Om denna typ av samarbete kommer till stånd kan man skapa en större genomslagskraft och vinsterna för samtliga parter blir större samtidigt som möjligheten att skapa ett robust och miljömässigt hållbart transportsystem ökar.

För att få pendelströmmarna att ställa om till kollektivtrafik och cykel bedöms det förutom en god infrastruktur behövas ett arbete med att förändra attityd och beteende hos människor för

att få till en ökad mängd hållbara resor. Kommunen kommer att arbeta för att lyfta frågan med en gemensam resurs i form av en mobility manager tillsammans med närliggande kommuner.

I översiktsplanen föreslås flera investeringar när det gäller järnväg, vägar och cykelbanor som är förutsättningar för att på sikt skapa ett mer miljömässigt hållbart resande. Detta kommer att innebära att mark tas i anspråk på andra sätt än i nuläget vilket kan innebära negativa miljökonsekvenser.

Om de åtgärder som föreslås i översiktsplanen genomförs och resande mellan Habo och Jönköping till större del kan börja ske med kollektivtrafik eller cykel kommer det att innebära en möjlighet att minska de negativa miljökonsekvenser i form av minskad klimatpåverkan, mindre trängsel, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera. Trots att flera insatser föreslås i översiktsplanen för att öka det hållbara resandet är det troligt att den stora befolkningsökningen och behovet att ta sig mellan Habo och Jönköping kommer öka andelen bilresor. Om resemönstret är detsamma som framkom i resevaneundersökningen (år 2019) kommer den totala årsdygnstrafiken på väg 195 att öka från 12 000 (år 2017) till 15 000 resor år 2040. Detta kommer troligtvis påverka luftkvaliteten, bullernivåerna och trängseln i Jönköping negativt samt trängseln på väg 195 negativt.

Genom föreslagna satsningar på gång- och cykelvägar ges fler människor möjlighet att använda cykel som transportmedel. Detta ger förutom positiva miljökonsekvenser även positiva konsekvenser för folkhälsan.

Miljö, hälsa & säkerhet

Vad säger översiktsplanen?

Farligt gods

Ny bebyggelse inom 150 meter från transportled för farligt gods ska riskbedömas innan beslut om detaljplan och bygglov utanför detaljplanelagt område tas. Detta gäller både väg och järnväg.

En riskbedömning ska genomföras inför byggande intill annan transportled där det sker transport av farligt gods till exempel väg/gata fram till industri eller annan verksamhet med behov av sådana transporter.

Buller

Svenska riktvärden och riktlinjer eller i Sverige tillämpad praxis ska följas.

Platsspecifika bullerutredningar ska vid behov göras. Vid bebyggelse i anslutning till järnväg ska dessutom vibrationer utredas.

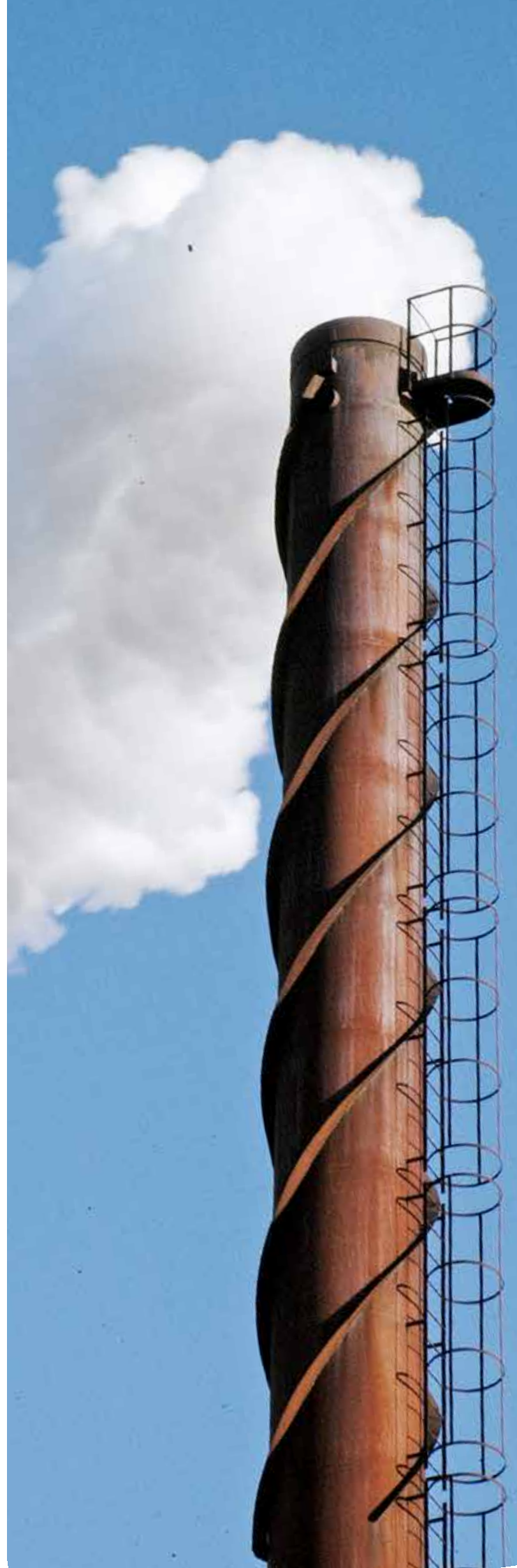
Befintlig kollektivtrafik och gång- och cykelinfrastruktur ska utvecklas för att minska transportbehovet med bil.

Miljöfarliga verksamheter

Skyddsavstånd mellan miljöfarlig verksamhet och bebyggelse ska utredas i varje enskilt fall både vid nyetablering av verksamhet vid bebyggelse och vid nybyggnation vid en befintlig verksamhet. Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska en riskbedömning genomföras.

Förorenad mark

Misstänkt eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan eller bygglov ges. Exploatering på förorenade områden kan endast tillåtas om det genomförs saneringsåtgärder. Vid

sanering ska hänsyn tas till framtida klimatpåverkan så att området inte återförorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.

Luftkvalitet

Kommunen ska arbeta aktivt för att förbättra luftkvaliteten genom att utföra åtgärder som dämpar konsekvenserna av luftföroreningarna samt minskar föroreningarna. Rikt- och gränsvärden enligt gällande miljökvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram ska upprättas vid behov. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områden där det finns indikationer på dålig luftkvalitet samt områden nära vägar större vägar där utsläppen är större. Vid nyexploatering ska ett hållbart trafiksystem byggas där kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik är norm.

Ras, skred och erosion

Vid bebyggelse av nya områden ska stabiliteten alltid utredas och riskbedömas.

Skyfall och översvämningar

Översiktsplanen av ny bebyggelse ska inte försämrade eller skapa översvämningssituationer på annan plats. Det ska istället alltid eftersträvas att i samband med planläggning förbättra tätortens förmåga att fördröja vatten vid skyfall.

I samhällsplaneringen ska hänsyn tas till förhöjda vattennivåer, kortvariga kraftiga skyfall och höga flöden, genom att ta fram helhetslösningar och fördröjningsåtgärder för dagvatten.

Samhällsviktiga funktioner och tillgängligheten till och från dessa samt ny bebyggelse på ej tidigare exploaterad mark ska säkras mot ett 100 – års regn

Värmebölja

Kommunen ska i den fysiska planeringen ta hänsyn till värmeproblematik och förebygga bildandet av värmeöar genom att arbeta för att minimera andelen hårdgjorda ytor i nybyggda områden samt arbeta för att vegetation och grönytor tas med i planering av både nya områden och

omvandlingsområden

Kommunen ska beakta kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet vid ny- och ombyggnation

Kommunen ska arbeta med skuggplanering av utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter

Strålning och elektromagnetiska fält

Vid ny bebyggelse ska det säkerställas att byggnaden uppförs med radonskyddande konstruktion där behov finns.

Radonhalten i marken ska kontrolleras i samband med grundundersökningar i områden som detaljplanläggs för bostäder och/eller verksamheter.

Nya kraftledningar och elektriska anläggningar ska utformas eller förläggas så att exponering för magnetfält begränsas.

Nya bostäder, skolor, förskolor och daghem ska placeras så de inte påverkas av befintliga elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.

Konsekvenser av översiktsplanen

Habo kommun har vuxit mycket under 2000-talet och kommer enligt befolkningsprognoser att fortsätta växa. Uppskattningar visar att invånarantalet i kommunen kommer att vara ca 18 700 -20 800 personer år 2040, vilken kan jämföras med 12 000 personer år 2018. En befolkningstillväxt på ungefär 6 300-8 400 personer kommer att ha en påverkan på hälso- och miljöaspekter. Alla invånare kommer dagligen att transportera sig mellan olika målpunkter och beroende på vilket färdmedel man väljer kommer det att ge olika effekter på aspekter som luftkvalitet, risk för olyckor och buller. Befolkningsökningen

kommer sannolikt att innebära ökad trafik mellan Habo tätort och Jönköping längs med väg 195 även om översiktsplanen bygger på att öka andelen hållbara resor.

Farligt gods

Risk för små negativa konsekvenser kopplat till transporter av farligt gods inom Vätterns vattenskyddsområde.

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras rätt under en transport. Under 2018 fraktades omkring 10 miljoner ton farligt gods med tunga lastbilar i inrikestrafiken i Sverige, vilket i stort sett var lika mycket farligt gods som föregående år (Lastbilstrafik 2018, statistik 2019:13). Av dessa transporter utgörs ca 75 % av petroleumprodukter. ADR-S omfattar brandfarliga vätskor, exempelvis bensin, E 85, diesel- och eldningsolja. Det är viktigt att poängtera att transport av farligt gods inte nödvändigtvis är en farlig transport. Trafikverket arbetar kontinuerligt med säkerhetshöjande åtgärder, och föreskrifter som transportör av farligt gods måste följa är omfattande.

Trafikverket, Region Sydöst har tillsammans med Vätternvårdsförbundet genomfört en konsekvensklassificering för Vättern. Konsekvensklassificeringen är en studie av risker för Vättern och dess tillrinnande vattendrag vid olyckor med farligt gods på Vätterns västra sida i Jönköping och Habo kommun. (Konsekvensklassificering för Vättern, rapport nr 58). Konsekvensklassificeringen tar fram bland annat två prioriteringslistor för skyddsåtgärder vid 52 vägsträckor på Vätterns västra sida i Jönköping och Habo Kommun, där den ena tar hänsyn till risker både för själva vattendragen och för Vättern. Den andra prioriteringslistan bygger på riskerna

för Vättern utan hänsyn till konsekvenser för de tillrinnande vattendragen. Det finns därför en stor kunskap inom Habo kommun, Trafikverket och Räddningstjänsten gällande transport av farligt gods inom Vätterns vattenskyddsområde.

Väg 195 ligger längs med Vätterns västra sida och används för transport av farligt gods även om den inte är rekommenderad väg för sådan transport då det finns skyddsvärda objekt bland annat bäckpassager. I första hand är det naturligtvis åtgärder för att minska sannolikheten för att en olycka ska inträffa som bör genomföras på de olika vägarna. Vägvalsstyrning är ett sätt. Det faktum att väg 195 ej rekommenderas som färdväg för farligt gods, är en aspekt som finns med i översiktsplanen och som är en viktig säkerhetsåtgärd. Andra aspekter som ska nämnas i anslutning till vattendragspassagerna är tillkomst och förbättring av vägräcken längs med 195 i Habo kommun. Denna förbättringsåtgärd har syftat till i första hand till att avhjälpa problemet med förorenat vägdagvatten men kan även förebygga en minskning av farliga godsolyckor. Tillkomst och förbättring av vägräcken har även genomförts på andra vägsträckor inom Habo kommun.

En befolkningsökning kommer att leda till ökad trafik vilket innebär en ökad risk för olyckor med farligt gods. I sårbarhetsanalys bedöms bland annat insatstid, primär recipient och sekundär recipient. Primär recipienten är vilket vattendrag som först nås av utsläppet. Därtill har bedömning även gjorts för sekundärrecipienten som i samtliga fall utgörs av Vättern. Räddningstjänsten har konsekvensblankett som utgår från en databas. Det finns utförlig beskrivning av varje vägsträcka på blanketten och används som stöd för bekämpning av utsläpp på dom berörda vägsträckorna.

I översiktsplanen anges att innan beslut om detaljplan och bygglov utanför detaljplanelagt område ska riskbedömningar göras då planer finns på att bygga nära transportleder för farligt gods och andra leder där det sker transporter till och

från industri eller annan liknande verksamhet. Då konsekvensklassificering för Vättern rapport nr 58 är omfattande och ger goda kunskaper vilka risker det finns och vilka konsekvenser för Vättern och dess tillrinnande vattendrag vid olyckor med farligt gods i Jönköping och Habo kommun. Det finns därför goda förutsättningar att sådana riskbedömningar genomförs och att relevanta skyddsåtgärder därefter vidtas. Mot bakgrund av det görs en bedömning att risken för olyckor med farligt gods medför små negativa konsekvenser för människors hälsa.

Buller

Risk för små negativa konsekvenser för människors hälsa kopplade till påverkan från buller då utveckling av bostäder föreslås i bullerutsatta lägen, samtidigt som betydande åtgärder föreskrivs för att åstadkomma god ljudmiljö.

Buller är oönskat ljud som har stor påverkan på människans hälsa och möjligheten till god livskvalitet. Därför är det viktigt att både översikts- och detaljplaneringen i kommunen tar hänsyn till bullerpåverkan. En detaljplan ska genom juridiska bestämmelser säkerställa att gällande bullerkrav följs inom detaljplaneområdet. I Habo kommun är det vägtrafiken och järnvägen som är de främsta källorna till buller. De grus- och stentäkter som finns inom kommunen genererar också buller.

I översiktsplanen räknas, som tidigare nämnts, med en befolkningsökning de kommande åren vilket sannolikt kommer att medföra en ökning av trafiken på väg 195 mellan framförallt Habo tätort och Jönköping. En ökning av trafiken på Jönköpingsbanan är också att vänta då kundunderlaget kommer att öka. Det kan innebära antingen fler turer eller längre tåg. Bullerpåverkan från detta pendlingsstråk beror på flera olika faktorer till exempel om man åker bil ensam

eller samåker, cyklar eller åker kollektivt med buss eller tåg. En annan faktor som påverkar trafikbullersituationen är utvecklingen av elbilar och vätagasbilar som generellt har en lägre bullernivå än traditionella bensin- och dieselbilar.

Översiktsplanen föreslår utveckling av bostadsområden längs med Jönköpingsbanan och väg 195. Vid planläggning av dessa områden ska bullerutredningar tas fram och detaljplanen ska genom bestämmelser säkerställa att gällande krav på ljudnivåer för bostäder uppfylls.

Översiktsplanen bygger bland annat på att öka andelen hållbara resor genom bostadsutveckling i anslutning till kollektivtrafikstråk. Översiktsplanen innebär också att nätet av gång- och cykelvägar utvecklas och knyts samman. Om översiktsplanen satsningar på hållbart resande genomförs finns det goda förutsättningar att få kommuninnevanorna att använda kollektivtrafik och cykel som transportmedel. Detta styrs dock även av andra faktorer, som är mer osäkra, till exempel framtida ekonomiska styrmedel som höjd bensinskatt och subventioner på elbilar. Det är därför svårt att bedöma vilket genomslag för hållbart resande de föreslagna åtgärderna i översiktsplanen får för bullersituationen i kommunen. Ett rimligt antagande kan vara att trafiken längs med väg 195 och Jönköpingsbanan ökar men kommande detaljplaner säkerställer att riktvärden för buller nås. Under dessa förutsättningar bedöms det finnas risk för små negativa konsekvenser för människors hälsa.

Miljöfarliga verksamheter

Risk för små negativa konsekvenser kopplade till miljöfarlig verksamhet då områden för industrier föreslås i anslutning till befintliga eller kommande områden för bostadsbebyggelse samt att nya områden för bostadsutveckling föreslås i anslutning till befintlig miljöfarlig verksamhet.

verksamheter som definieras i miljöbalkens 9 kap. Det kan vara flygplatser, avfallsdeponier, oljeraffinaderier, avloppsreningsverk, bensinstationer eller olika typer av industrier. Industrierna i Habo kommun är till stor del mindre tillverkande industrier samt lager- och godshanteringsverksamheter, förutom belysningsföretaget Fagerhult som har ca 750 anställda.

Utsläpp från miljöfarliga verksamheter kan medföra skador på miljön och konsekvenserna beror på vilket ämne och vilka kvantiteter som släpps ut.

Översiktsplanen föreslår ytor för industrier i anslutning till befintliga och kommande områden för bostadsbebyggelse samt bostäder i anslutning till befintliga industrier. Lämpliga skyddsavstånd måste därför utredas i detaljplaneskedet. I detta skede kan man även styra vilken typ av verksamheter man kan tillåta. Eventuellt kan befintliga miljöfarliga verksamheter behöva omlokaliseras. Under förutsättning att tillräckliga skyddsavstånd mellan miljöfarliga verksamheter och bostadsbebyggelse upprättas och miljö kvalitetsnormer och rikt- och gränsvärden kan innehållas, bedöms översiktsplanen medföra små negativa konsekvenser.

Förorenade områden

Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser då förorenade områden kan saneras.

Med förorenade områden avses enligt miljöbalken mark, grundvatten, ytvatten, sediment, byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och/eller miljön. I Habo kommun finns ett antal konstaterat förorenade områden med olika riskklasser.

Översiktsplanen berör i huvudsak två förorenade

områden som har bedömts utgöra mycket stor risk och stor risk för människors hälsa och miljön. Vid detaljplaneläggning av dessa områden ska noggranna utredningar av föroreningssituationerna göras och sanering av områdena ska genomföras innan de kan exploateras.

Luftkvalitet

Risk för märkbara negativa konsekvenser då en ökad arbetspendling mellan Habo och Jönköping kan påverka möjligheten att nå miljö kvalitetsnormerna.

Bra luftkvalitet bidrar på ett positivt sätt till både människors hälsa och miljön. Luftföroreningar kan orsaka sjukdomar och kan även bidra till övergödning, försurning och klimatförändringar. De främsta källorna till luftföroreningar är vägtrafik, industri- och energiproduktion och vedeldning.

Luften i Habo kommun har god kvalitet och underskrider riktvärdena vid en jämförelse mot miljö kvalitetsnormerna för luft.

Exploatering av de områden som i översiktsplanen pekats ut för bostadsändamål kommer sannolikt att medföra en ökad biltrafik. Sannolikt kommer detta inte att påverka möjligheten att innehålla miljö kvalitetsnormerna för luft i Habo kommun eftersom luftkvaliteten är god i nuläget. De flesta kommuninnevägnare som pendlar till arbete utanför kommunen pendlar till Jönköping. En ökad befolkning i Habo kommun riskerar även att försämra luftkvaliteten i Jönköping där man redan har problem att uppnå miljö kvalitetsnormerna för luft. I detta avseende riskerar översiktsplanen att ge märkbara negativa konsekvenser.

Ras, skred och erosion

Inga eller obetydliga konsekvenser då det dels inte finns stora risker för ras och skred i kommunen och dels för att de få områden där det bedöms finnas risk skyddas av strandskyddslagstiftningen.

av stabiliteten i raviner och slänter i morän och grov sedimentjord fram för Habo kommun. Generellt finns inga stora risker för ras och skred i kommunen. Vissa ras- och skredrisker finns dock vid Vätterbankarna i Domsand och längs med väg 195 där Vätterbäckarna rinner under vägen. Inom riskområden bör byggnation, markarbete eller liknande inte ske med tanke på risken för ras och skred. I utbyggnadsområden som ligger intill riskområden ska markstabiliteten nog utredas innan planläggning. Vätterbranten och delar av bäckravinerna är försedda med strandskydd på 300 meter respektive 100 meter som begränsar vilka åtgärder som får göras inom strandskyddet och därmed även riskområden för ras och skred. Normalt sett är byggnation, gallring eller annat markarbete inte tillåten inom strandskyddet.

När detaljplaner tas fram för nya områden ska risken för ras och skred noggrant utredas. Genom planbestämmelser ska det säkerställas att risken för ras och skred är minimal. Under dessa förutsättningar bedöms konsekvenserna som obetydliga.

Skyfall och översvämningar

för god klimatanpassning då planförslaget pekar ut gröna ytor och stråk som ska bevaras samt då det finns planer på att ta fram en dagvattenstrategi och en klimatanpassningsplan.

Fram till år 2100 beräknas de kraftiga regnovädren

öka med 30 % och årsmedelnedbörden med 10-30 % i Jönköpings län. Nederbördsmängden kommer framförallt att öka under vinter, vår och höst. Vattenflödena beräknas öka framförallt under vintern samt bli lägre under sommaren. En stor del av infrastrukturen för vatten och avlopp kommer finnas kvar under många år framöver, vilket gör att den infrastruktur som anläggs idag behöver dimensioneras utifrån ett framtida klimat med högre vattenflöden och extrem nederbörd.

Översvämning har hittills inte varit ett stort problem i Habo. I takt med att framförallt Habo tätort växer kommer andelen hårdgjorda ytor öka och ytor som kan infiltrera stora mängder vatten att minska, vilket innebär att flödesbelastningen i recipienterna kommer att öka. Detta i kombination med de kommande klimatförändringarna gör att risken för översvämningar kommer att öka. Det är därför viktigt att kommunen utreder vilken belastning tilltänkta recipienter för dagvatten från utbyggnadsområden tål samt att man tar fram riktlinjer för dagvattenfrågorna. Utgångspunkten bör vara att dagvatten ska fördröjas och infiltreras lokalt för att inte riskera översvämningar i recipienterna.

Habo kommun kommer att ta fram en VA-plan med en strategi och riktlinjer för dagvattenhantering. Kommunen kommer även att ta fram en klimatanpassningsplan där risker och aktuella åtgärder beskrivs.

Översiktsplanen pekar ut viktiga gröna ytor och stråk som ska bevaras och utvecklas för att gynna den gröna infrastrukturen. Mångfunktionella ytor kan skapas där vattnet kan svämma över och infiltrera vid höga flöden och där park och lek kan finnas vid torrare perioder.

Under förutsättning att kommunen arbetar strategiskt med dagvatten- och klimatanpassningsfrågorna samt bevarandet av gröna stråk bedöms översiktsplanen ge möjligheter till stora positiva konsekvenser med avseende på

klimateanpassning.

Värmebölja

Risk för små negativa konsekvenser med avseende på värmebölja då det endast finns riktlinjer hur kommande bebyggelse ska hanteras och inte hur befintliga strukturer ska skyddas för en värmebölja.

Det finns en ökad risk för värmeböljor och torrperioder i och med klimatförändringarna. Enligt SMHI definieras en värmebölja som en period med minst fem dagar i sträck med en högsta dagstemperatur på minst 25 grader. En värmebölja kan vara påfrestande och skadlig för människor och djur, speciellt för barn och äldre och de som redan är sjuka.

I städer och tätorter blir det generellt varmare än på landsbygden då andelen värmehållande material är större i bebyggd miljö. Detta medför att temperaturen kan höjas lokalt och så kallade värmeöar bildas. Vegetation hjälper dock till att hålla temperaturen nere. Därför är det viktigt att det finns parker med träd i tätorterna och tätortsnära skog. Genom att planera för skugga kan temperaturen minskas. Huskroppar kan ge värdefull skugga, olika typer av solskydd på lekplatser, skolgården och äldreboenden är viktiga för att skydda utsatta grupper. Det kan även finnas ett behov av att kyla ner lokaler för samhällsviktiga funktioner i framtiden.

Det finns i översiktsplanen inga riktlinjer för kylning av befintliga lokaler för samhällsviktiga funktioner. En plan för detta bör tas upp i den kommande klimateanpassningsstrategin. I översiktsplanen finns dock riktlinjer kring att man ska planera för att vegetation och grönytor ska öka och att man ska planera för skugga på offentliga platser.

Strålning och elektromagnetiska fält

Acceptabel risk kopplad till strålning och elektromagnetiska fält då planen ger tydliga riktlinjer och det finns gränsvärden för hur risker för strålning ska hanteras.

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas, som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radon och dess sönderfallsprodukter avger alfastrålning som är hälsofarlig. Lungcancer är en känd hälsorisk vid exponering av radon.

Den vanligaste källan till radon inne i byggnader är att det finns radon i berggrunden. Halten av markradon är generellt låg i Habo kommun. I tätorten och mot gränsen till Jönköpings kommun finns områden som har något högre halter radon.

Enligt Strålskyddsmyndigheten är exponering för ultraviolet (UV) strålning den främsta orsaken till hudcancer. För att minska exponeringen för UV-strålning bör platser där människor ofta vistas utomhus förses med element som skapar skugga. Det handlar främst om att förse allmänna lekplatser, förskole- och skolgårdar med skugga. Kommunen har ett internt mål om att förse två förskolor om året med solskydd. Det finns dock ingen plan för hur lekplatser och andra allmänna platser ska beskuggas. Detta är aspekter som bör utredas inom ramen för den kommande klimateanpassningsplanen.

Översiktsplanen och miljö kvalitetsmålen

I förslaget till ny översiktsplan anges att de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen är relevanta och av betydelse för kommunen och översiktsplaneringen.

Jönköpings län har 14 regionala miljömål. De regionala miljömålen överensstämmer med de 14 nationella miljö kvalitetsmålen med tillhörande preciseringar som är aktuella för Jönköpings län. De två mål som undantas är Hav i balans samt levande kust och skärgård och Storslagen fjällmiljö. Definitioner av de nationella miljö kvalitetsmålen, information om vad de omfattar och indikatorer för dess uppföljning finns att tillgå på Sveriges Miljömål, www.sverigemiljomal.se

Nedan presenteras en översiktlig bedömning över hur översiktsplanen bidrar till måluppfyllnad av de miljö kvalitetsmål som berörs.

Begränsad klimatpåverkan

Översiktsplanen räknar med en befolkningsökning på cirka 6 300-8 400 personer till år 2040. En befolkningsökning kommer att innebära en ökad klimatpåverkan. Alla invånare kommer dagligen att transportera sig mellan olika målpunkter vilket kommer att medföra utsläpp av växthusgaser. Befolkningsökningen kommer också att medföra fler bostäder och verksamheter som kräver el och uppvärmning vilket också genererar klimatpåverkande utsläpp. Dessa aspekter kan medföra negativa konsekvenser för miljömålet.

Denna utveckling kan emellertid dämpas på sikt genom att översiktsplanen föreslår en markeffektiv bebyggelsestruktur som skapar underlag för kollektivtrafik och möjliggör en utveckling av gång- och cykelvägsnätet. Ny bebyggelse kommer att placeras längs med kollektivtrafikstråk. Översiktsplanen föreslår också ett antal infrastruktursatsningar för att gynna hållbart resande. Ett genomförande av översiktsplanen bedöms därmed även kunna gynna miljömålet.

Frisk luft

Översiktsplanens genomförande innebär ökade transporter enligt ovan, vilket i sin tur ökar halten av luftföroreningar, både längs med transportstråken och inne i Jönköping. Ovan nämnda bebyggelseplanering och infrastruktursatsningar för hållbart resande kan bidra till att begränsa luftutsläppen. Det bedöms därför att översiktsplanen inte medför någon märkbar negativ inverkan på miljömålet i Habo kommun. Däremot kan luftkvaliteten i Jönköping påverkas negativt av utvecklingen i Habo kommun eftersom en stor andel pendlar mellan Habo och Jönköping.

Ingen övergödning

Översiktsplanen innebär att ny bebyggelse främst kommer att tillkomma inom områden som är eller kommer att anslutas till kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Kommunen ska verka för att bristfälliga enskilda avlopp åtgärdas, och för att dagvatten ska omhändertas samt vid behov renas innan det når recipient. Dessa ställningstaganden bedöms medföra en positiv inverkan på miljömålet.

Levande sjöar och vattendrag

Översiktsplanen beskriver att kommunen aktivt ska verka för att behålla och förbättra vattenkvaliteten i kommunens sjöar och vattendrag. Kommunen ska även verka för att enskilda avlopp med brister åtgärdas och att en dagvattenstrategi tas fram. Detta, tillsammans med att kommunen aktivt arbetar med biologiska återställningsåtgärder i de värdefulla Vätterbäckarna bedöms innebära åtgärder som kan ha en positiv inverkan på miljömålet.

Ett rikt odlingslandskap

Översiktsplanen beskriver att förtätningar, utveckling av större bostadsområden eller etablering av samhällsviktig funktion bör vara

tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att det ligger i anslutning till en tätort och kan anslutas till befintlig infrastruktur så som kommunalt vatten och avlopp samt vägar. Exploatering av jordbruksmark bedöms påverka miljömålet negativt.

Genom översiktsplanen öppnar kommunen upp för ny bebyggelse på landsbygden. Bebyggelse ska styras till traditionella byar, bebyggelsesamlingar eller bebyggelsestråk. Enstaka bostadsbyggnation på jordbruksmark ska undvikas. Möjligheten att bosätta sig på landsbygden bedöms kunna medföra möjligheter att bevara jordbruksnäringen. Den begränsade möjligheten att tillåta enstaka bostadsbebyggelse på jordbruksmark på landsbygden bedöms ge goda möjligheter att bevara sådan mark. Sammantaget bedöms översiktsplanen ha både en negativ och en positiv inverkan på miljömålet.

Grundvatten av god kvalitet

Översiktsplanen beskriver att kommunen saknar en reservvattentäkt med tillfredställande vattenkvalitet och att en översyn av vattenskyddsområden

pågår. Däremot framgår det inte av översiktsplanen hur kommunen avser att säkerställa nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning. Översiktsplanen anger dock att viktiga grundvattenförekomster ska skyddas genom vattenskyddsområden och att dricksvattenförsörjningen inom dessa områden ska prioriteras framför andra intressen. Sammantaget bedöms översiktsplanen ha en möjlig positiv inverkan på miljömålet.

Levande skogar

Översiktsplanen pekar ut viktiga natur- och vattenområden (så kallade gröna och blå strukturer). Många av de värdefulla naturområdena

består av skogsmark. Kommunen ska, enligt översiktsplanen, arbeta med att bevara och stärka dessa områden samt koppla ihop dessa. Om så sker kan skogens ekosystemtjänster vidmakthållas och utvecklas. Skogsområden har även stor betydelse som rekreationsområden. Översiktsplanen pekar även ut viktiga rekreations- och friluftsområden som ska bevaras och utvecklas. Flera av dessa utgörs av skogsområden. Sammantaget bedöms översiktsplanen ha en positiv inverkan på miljömålet.

God bebyggd miljö

I översiktsplanen anges hur översiktsplanen förhåller sig till preciseringarna av miljömålet God bebyggd miljö. Preciseringarna

handlar bland annat om hållbar bebyggelsestruktur, infrastruktur, natur- och grönområden och kulturvården. För en detaljerad beskrivning hänvisas till översiktsplanen kap 2. Sammantaget bedöms översiktsplanen ha en positiv inverkan på miljömålet.

Ett rikt växt- och djurliv

I översiktsplanen har viktiga natur- och vattenområden pekats ut. Översiktsplanen inriktning är att

kommunen ska arbeta för att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden samt kopplingarna mellan dessa. I översiktsplanen anges även att kommunen ska ta fram ett övergripande naturvårdsprogram där natur- och vattenområden inventeras och klassificeras i syfte att bevara, skydda och utveckla naturen i kommunen. När detaljplaner tas fram ska hänsyn tas till befintlig

grön infrastruktur. Om planläggning genomförs så att befintliga värden bibehålls och utvecklas bedöms översiktsplanen ha en positiv inverkan på miljömålet.

Övriga miljö kvalitetsmål

Översiktsplanen berör inte alla miljö kvalitetsmål. Hav i balans samt levande kust och skärgård och Storslagen fjällmiljö är inte tillämpbara på Habo kommun. Möjligheten att nå Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö bedöms endast påverkas av indirekta effekter av översiktsplanen. Målet om Giftfri miljö berör i första hand tillsyn och kontroll. Fysisk planering berörs i mindre omfattning, och då i huvudsak i samband med efterbehandling av förorenade områden i detaljplaneskedet. För miljömålet Myllrande våtmarker innehåller översiktsplanen ställningstaganden som endast i marginell utsträckning kan påverka målet. En utveckling enligt översiktsplanen berör i liten grad våtmarker.

Sammanfattande bedömning

Aspekt	Bedömning av miljökonsekvenser
Kulturmiljö	Inga eller obetydliga konsekvenser för kulturmiljön till följd av översiktsplanen.
Rekreation och friluftsliv	Möjlighet till stora positiva konsekvenser genom att viktiga natur- och friluftsområden pekas ut för utveckling.
Naturmiljö	Möjlighet till stora positiva konsekvenser på naturvärden av kommunalt intresse genom att förutsättningarna för biologisk mångfald stärks.
Vatten	Möjlighet till positiva konsekvenser för vattenmiljön under förutsättning att åtgärder och strategier enligt översiktsplanen genomförs.
Klimat och energi	Möjlighet till små positiva konsekvenser med avseende på klimatpåverkan om de åtgärder avseende hållbart resande och förnybar energi som föreslås i översiktsplanen genomförs. Den stora befolkningsökningen kommer dock öka antalet resor vilket får negativa konsekvenser.
Markanvändning	Risk för märkbara negativa miljökonsekvenser genom förlorade ekosystemtjänster kopplade till jordbruksmark.
Trafik och infrastruktur	Stora negativa konsekvenser även om de åtgärder avseende hållbart resande som föreslås i översiktsplanen genomförs. Den stora befolkningsökningen kommer innebära ökat antal resor vilket får negativa konsekvenser.
Miljö, hälsa och säkerhet	
Farligt gods	Risk för små negativa konsekvenser kopplat till transporter av farligt gods inom Vätterns vattenskyddsområde.

Aspekt	Bedömning av miljökonsekvenser
Buller	Risk för små negativa konsekvenser för människors hälsa kopplade till påverkan från buller då utveckling av bostäder föreslås i bullerutsatta lägen, samtidigt som betydande åtgärder föreskrivs för att åstadkomma god ljudmiljö.
Miljöfarliga verksamheter	Risk för små negativa konsekvenser kopplade till miljöfarlig verksamhet då områden för industrier föreslås i anslutning till befintliga eller kommande områden för bostadsbebyggelse samt att nya områden för bostadsutveckling föreslås i anslutning till befintlig miljöfarlig verksamhet.
Förorenade områden	Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser då förorenade områden kan saneras.
Luftkvalitet	Risk för märkbara negativa konsekvenser då en ökad arbetspendling mellan Habo och Jönköping kan påverka möjligheten att nå miljökvalitetsnormerna.
Ras, skred och erosion	Inga eller obetydliga konsekvenser då det dels inte finns stora risker för ras och skred i kommunen och dels för att de få områden där det bedöms finnas risk skyddas av strandskyddslagstiftningen
Skyfall och översvämningar	Möjligheter till stora positiva konsekvenser för god klimatanpassning då översiktsplanen pekar ut gröna ytor och stråk som ska bevaras samt då det finns planer på att ta fram en dagvattenstrategi och en klimatanpassningsplan.
Värmebölja	Risk för små negativa konsekvenser med avseende på värmebölja då det endast finns riktlinjer hur kommande bebyggelse ska hanteras och inte hur befintliga strukturer ska skyddas för en värmebölja.

3 | Social hållbarhet

3. Social hållbarhet

Samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människor dagligen lever och verkar i. Det innebär att samhällsplanering har en direkt påverkan på människor och deras vardagsliv. Den sociala hållbarhetsaspekten försöker belysa på vilket sätt översiktsplanen kan påverka människans vardagsliv. Nedan diskuteras den sociala hållbarheten kopplat till översiktsplanen utifrån begrepp så som folkhälsa, jämlikhet, jämställdhet och integration, tillgänglighet och bostadsförsörjning med flera.

Folkhälsa

Sverige har 8 folkhälsomål och målområde 5 går att koppla till samhällsplanering eftersom målet tar upp att ett bostadsområde har fysiska och sociala egenskaper, vilka har både positiva och negativa effekter på hälsan. Till de fysiska egenskaperna räknas bland annat luftkvalitet i och utanför bostaden, bullerstörning från trafik och grannar, tillgång till naturvärden nära bostaden samt kultur och service. De sociala egenskaperna kan vara de boendes tillit till varandra och deras sociala deltagande, grad av social integration och normer och värderingar samt möjligheter att påverka sin situation och sitt närområde.

Översiktsplanen tar upp riktlinjer som syftar till att motverka olägenheter i bostadsområden. I kapitel 4 *Miljö, hälsa och säkerhet* finns riktlinjer som ska motverka bullerstörningar från trafik, se till att bostäder inte ligger för nära farliga eller miljöfarliga verksamheter eller utsätts för strålning från kraftledningar med mera. Översiktsplanen föreslår att tätortsnära skogar med höga naturvärden ska bevaras samt att gröna stråk ska bevaras vid nyexploatering och att befintliga gröna stråk förstärks. Översiktsplanen bidrar till att det finns naturvärden nära bostadsområden. Vidare föreslås bostadsutveckling i anslutning till befintliga tätorter med någon form av service, vilket bidrar till att bostadsområden har relativt god tillgång till service.

Målområde 5 tar även upp att man med hjälp av samhällsplanering kan skapa förutsättningar för integration och motverka segregationen. Genom

en diversifierad lägenhetsfördelning, blandade upplåtelseformer och goda mötesplatser kan man åstadkomma miljöer som uppmuntrar till social interaktion. Även genom att överbrygga barriärer och gränser i den byggda strukturen kan man också åstadkomma bättre kontakter mellan olika delar av staden.

I översiktsplanen finns riktlinjer som säger att bostadsutbudet ska innehålla blandade bostadstyper och olika upplåtelseformer för att komplettera den dominerande villabebyggelsen med äganderätt. Kommunens tätorter föreslås att länkas samman genom gång och cykelvägar. Likaså bostadsområdena i tätorten.

Enligt folkhälsomål 5 så kan samhällsplaneringen också skapa miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor. Fysisk aktivitet, lek och rörelse som är bra för hälsan främjas till exempel genom att skapa och bevara parker och grönområden men också genom tillgång till idrottsanläggningar samt gång- och cykelvägar.

Som det tidigare nämnts så föreslås att tätortsnära skog och gröna stråk bevaras, likaså att friluftsområden bevaras och utvecklas samt att gång- och cykelvägar byggs. Dessa miljöer möjliggör och kan uppmuntra till fysisk aktivitet.

Sammanfattningsvis så bidrar översiktsplanen på flera punkter till delmål 5 och medför positiva konsekvenser för folkhälsan.

Barnperspektiv

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen som den kallas, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och skrevs under av Sverige 1990. Konventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

Enligt punkt 12 i barnkonventionen har varje barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i

förhållande till barnets ålder och mognad.

Eftersom samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människan lever och verkar i så påverkas även barns närmiljö och vardag. Barn borde därmed få möjlighet att uttrycka sin åsikt vad det gäller den översiktliga planeringen på samma sätt som vuxna har möjlighet att yttra sig i planprocessens olika skeden. Barn- och ungdomar kan ha andra referensramar än vuxna för vad de vill med sin närmiljö eller på vilket sätt de vill ta del i samhället. Därför är det viktigt att barn och ungdomar är delaktiga i den fysiska planeringen.

Intensionen var att ha en barndilaog under arbetet med översiktsplanen. Under samrådtiden erbjöds elever i årskurs 4-9 i Habo kommun att delta i en dialog i samarbete med skolorna. Tyvärr var det svårt att få till en dilaog och kommunen nådde inte hela vägen med barndilaogen. Förhoppningen är att kommunen kan få till en dialogform i samarbete med skolorna i kommande projekt.

Bostadsförsörjning

Ett utav människans grundläggande behov är att ha någonstans att bo. Det kan tyckas vara en självklarhet i Sverige men faktum är att det är bostadsbrist i många av Sveriges kommuner och många står utanför bostadsmarknaden. I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) står att varje kommun ska ta fram riktlinjer för hur de ska planera för kommunens bostadsförsörjning. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar så att alla i kommunen kan leva i goda bostäder.

Habo kommun antog dokumentet *Riktlinjer för bostadsforskning* i augusti, 2017. Riktlinjerna har varit ett viktigt underlag i arbetet med att ta fram förslag för bostadsutveckling i översiktsplanen.

Översiktsplanen föreslår bostadsutveckling i nästan alla kommunens tätorter och kommunen är positiv till att bostäder byggs på landsbygden. Det innebär

att översiktsplanen möjliggör för bostadsbyggande i hela kommunen. Några tätorter som Västerkärr, Fursjö och Habo tätort anses ha något större potential att utvecklas eftersom tillgången till service i form av kollektivtrafik, arbetsplatser, skola och barnomsorg samt tillgången av tjänster är god. Dessa förutsättningar kan bidra till att orterna blir mer attraktiva att bo i.

Översiktsplanen tar upp att kommunen ska arbeta för blandade bostadstyper och upplåtelseformer som kompletterar den dominerande villabebyggelsen. Detta skulle kunna bidra till att ungdomar har möjlighet att flytta hemifrån och kan bo kvar i kommunen, det kan bidra till att äldre har möjlighet att sälja sin villa och flytta till ett mindre boende, det kan bidra till att föräldrar i separerade familjer har möjlighet att bo kvar i kommunen och det kan påverka vilka som väljer att flytta till kommunen. Det vill säga, det kan påverka den demografiska spridningen på dem som väljer att flytta till kommunen.

De riktlinjer som tillhör förslagen för bostadsutveckling tar upp vikten av att kommunen har rådighet över mark för att kommunen ska kunna ta ansvar för, och driva bostadsutvecklingen i kommunen. När en kommun äger mark har kommunen möjlighet att bestämma i vilken takt bostadsbyggandet ska ske, vilken typ av bostäder som byggs och vad de har för upplåtelseform. Vidare har kommunen möjlighet att ta ansvar för och påverka kvaliteten på det som byggs, både bostäderna men även miljön runtomkring i bostadsområdena. Alla Sveriges kommuner har planmonopol, vilket innebär att det är kommunerna som tar beslut om bland annat detaljplaner. Genom monopolet har kommunen också möjlighet att ställa vissa krav på detaljplanen och genom dialog med exploitören påverka dess innehåll.

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för bostadsförsörjningen i kommunen genom att det finns en beredskap

för bostadsutvecklingen på lång sikt. Vidare bidrar översiktsplanen till möjligheten att skapa ett varierat bostadsutbud som tillgodoser människors olika bostadsbehov.

Arbete

En aspekt som bidrar till en kommuns attraktivitet är möjligheten till arbetstillfällen. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen i en kommun.

Översiktsplanen anger utveckling för verksamhetsytor, främst i Habo tätort men även mindre utveckling i Brandstorp, Fagerhult och Västerkärr. Verksamhetsytorna föreslås i anslutning till större vägar för att möjliggöra effektiva transporter.

I Habo tätort finns goda förutsättningar att koppla utredningsområdet för verksamhetsyta till kollektivtrafik, vilket är viktigt för att företag ska kunna anställa personal som saknar körkort eller inte har tillgång till bil.

Översiktsplanen föreslår att friluftsliv och turismnäringen utvecklas, vilket kan skapa arbetstillfällen. Ett exempel är utvecklingen av Munkaskog.

Den starka befolkningsökningen gör att både nya förskolor och skolor behöver byggas, vilket också skapar nya arbetstillfällen. Översiktsplanen föreslår att en utvecklingsplan tas fram för de centrala delarna av Habo tätort för att skapa bättre förutsättningar för ett levande centrum. Översiktsplanen föreslår även förtätningar av bostäder i centrala delar av Habo tätort. Det kan bidra till att handelsunderlag ökar, vilket i sin tur kan bidra till att verksamheter utökar eller att ny etableras i centrum.

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa arbetstillfällen i Habo kommun. Detta bidrar till möjligheten för invånare att både bo och arbeta i Habo kommun.

Tillgänglighet

Samhällsplaneringen påverkar hur den fysiska miljön (bostadsområden, parker, gator med flera) utformas och var olika delar i en tätort ligger i förhållande till varandra. Samhällsplaneringen påverkar även hur och på vilket sätt man kan ta sig till och från olika målpunkter. Tillgänglighet handlar i grunden om att ta del av samhällets service och utbud. Det kan handla om att kunna ta sig fram rent fysiskt men det kan även handla om att kunna orientera sig.

Vid nybyggnation finns höga krav i lagstiftningen på tillgänglighet för personer med funktionsvariation. Det finns även förordningar med krav på retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Kommunens ambition är att, utöver att följa lagstiftningen vid nybyggnation även arbeta med tillsyn, vilket infattar retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Tillgänglighetsanpassning gynnar även andra som inte har en funktionsvariation eftersom flera insatser förenklar för exempelvis cyklister och personer som går med barnvagn. (avfasade trottoarkanter, hissar och ramper till entréer).

Tillgänglighet kan även innebära att det finns tillgång till exempelvis livsmedelsbutiker, grönområden, skola, förskola, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar och lekplatser. Översiktsplanen anger främst bostadsutveckling på orter där det finns tillgång till service av olika slag. En del orter har mer, andra har mindre tillgång till service. I översiktsplanen föreslås bostadsområden i anslutning till befintlig tätort, vilket gör att det blir relativt korta avstånd mellan målpunkter. I översiktsplanen föreslås även att gång- och cykelvägar byggs mellan orter och länkar samman olika områden i Habo tätort, vilket ökar tillgängligheten för fler individer.

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för tillgängligheten.

Jämställdhet, jämlikhet och integration

Det här handlar om att minska skillnaden mellan människors levnadsvillkor. Jämställdhet handlar om att minska skillnaden mellan kvinnor och män och jämlikhet handlar om att minska skillnaden mellan låg- och höginkomsttagare. Integration förklaras i Nationalencyklopedin (inom samhällsvetenskap) som en ”process som leder till att skilda enheter förenas”.

Eftersom samhällsplaneringen påverkar den fysiska miljön och därmed även människors liv är det av stor vikt att planeringen gynnar människors olika behov. Bostadsbehovet ser väldigt olika ut beroende på var i livet man befinner sig, vilken livsstil man lever och vilka ekonomiska förutsättningar man har. Det är därför viktigt att det finns ett varierat bostadsutbud med olika bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer och att det finns en möjlighet att välja om man vill bo på landsbygden, centralt eller i utkanten av en tätort.

I översiktsplanen pekas en bostadsutveckling ut på nästan alla orter och kommunen är positiv till att det byggs bostäder på landsbygden. I riktlinjerna för bostadsförsörjningen anges att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och upplåtelseformer.

När jämställdhet diskuteras i samhällsplanering nämns ofta trygghetsaspekter som fokuserar på den upplevda tryggheten vid vistelser utomhus när det är mörkt. Det kan handla om att planera för att gång- och cykelvägar, parker, parkerings- och busshållplatser har tillräckligt god belysning, att det inte finns några buskage i närheten som skapar dolda ytor eller att platser inte upplevs som ödsliga.

Det är även viktigt att samhällsplaneringen gynnar integrationen i en kommun. Det kan handla om att skapa mötesplatser där människor med både lika och olika erfarenheter kan mötas. Till exempel inom föreningslivet, i parker eller grönområde,

på ett fik eller en restaurang. Integration i samhällsplanering kan även handla om att bostadsområden möjliggör för att personer från ”livets olika faser” och med olika erfarenheter kan bo i samma område eller att olika bostadsområden länkas samman genom gång- och cykelvägar så att det är lätt att ta sig mellan områdena.

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att mötesplatser ska identifieras och utvecklas. Det finns riktlinjer som anger att det ska finnas en planberedskap för verksamhetslokaler och att det ska tas fram en plan för att utveckla centrum, bland annat för att stärka möjligheten att utveckla mötesplatser.

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen till positiva konsekvenser för jämställdhet, jämlikhet och integration.

Rekreativmiljöer

I dag är det allmänt vedertaget att människan mår bra av att vistas ute i naturen och att naturupplevelser har många positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande. Det är därför viktigt att naturområden finns tillgängliga i våra tätorter, gärna i anslutning till bostadsområden, skolor och förskolor samt i närheten av verksamheter inom vårdomsorgen. Det är även viktigt att det finns en variation av natur från den lilla skalan så som parker och stråk till den stora skalan så som naturreservat och natur- och friluftsområden.

Rekreativområden tas upp i flera nationella mål. Bland annat i Sveriges miljö kvalitetsmål och i Sveriges nationella friluftsmål. Miljömålet God bebyggd miljö, precisering 5 handlar om rekreativmiljöer i anslutning till bebyggelse. I preciseringen står följande; det finns natur- och grönområden och gröna stråk i närheten till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Tre av Sveriges nationella friluftsmål går att koppla till samhällsplanering och rekreativområden. Riksdagens mål om tillgång till natur för friluftsliv innebär att friluftslivets behov säkerställs genom

hållbart brukande, fysisk planering och bevarande. Målet handlar om att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftsliv-, natur- och kulturmiljövärden. Riksdagens mål om friluftsliv för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att gröna stråk ska bevaras vid nyexploatering samt att tätortsnära skog ska bevaras. Det finns även riktlinjer som anger att friluftsområden ska bevaras och stärkas samt att gång och cykelvägar ska byggas ut mellan orter.

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten till rekreation i anslutning till tätorterna.

Störningar och risker

I Sverige finns miljö kvalitetsnormer för vatten, luft och buller som reglerar kvaliteten på vatten, luft och buller i och utanför bostaden. Miljömålet god bebyggd miljö, precisering 8 handlar om att människan inte ska utsättas för skadliga miljöer. I preciseringen står följande: människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

I översiktsplanen finns ett kapitel som tar upp hälsa, säkerhet och miljö och hur kommunen ska arbeta för att inte skapa olägenheter för människan vad det avser till exempel, bullernivåer, luftkvalitet, radonhalter eller föroreningar.

Sammanfattningsvis så bidrar översiktsplanen till att människor inte utsätts för olägenheter av olika slag.

A vertical stream of falling coins against a blue background. The coins are in motion, creating a blurred effect as they fall. The background is a solid, light blue color. The coins are of various denominations and colors, including gold and silver.

4 | Ekonomisk hållbarhet

4. Ekonomisk hållbarhet

Investeringar i allmänna intressen

I takt med att Habo kommun växer har kommunen ett ansvar att investera i allmänna intressen så som skolor, förskolor, lokaler till vårdomsorgen, anlägga vägar eller att se till att det finns gång- och cykelvägar och gröna områden eller iordningställda parker. Det är ofta investeringar som inte genererar några intäkter utan finansieras via skatteintäkter eller delvis genom olika bidrag från staten.

I översiktsplanen föreslås flera åtgärder som gynnar de allmänna intressena. Exempelvis utbyggnad av gång- och cykelvägar, bevarande av tätortsnära skog, utveckling av Munkaskog för friluftsliv eller att det finns en planberedskap för skolor och förskolor samt lokaler för vårdomsorgen. För att förverkliga planen behöver medel avsättas i budgetarbetet. Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar i allmänna intressen.

Markköp

När kommunen ha rådighet över mark kan kommunen vara med och påverka utvecklingen och i vilken takt utvecklingen sker. Rådighet över mark underlättar möjligheten för kommunen att investera i allmänna intressen så som skolor och förskolor. Att investera i mark kommer medföra ökade kostnader men det kommer även generera intäkter när detaljplaner för områden antagits och områden byggs ut. Markköp är även viktiga i förhandlingar om markbyten. Genom att investera i mark har kommunen en möjlighet att vara delaktig i, och driva utvecklingen av Habo kommun. Det är även viktigt att det finns privata aktörer som driver på utvecklingen av Habo kommun. Kommunen är därför positiva till att markägare är villiga att medverka till utvecklingen av Habo kommun.

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att kommunen behöver föra en aktiv markpolitik.

För att kunna köpa in mark behöver medel avsättas i budgetarbetet.

Demografi i balans – boendattraktivitet

Det är viktigt för en kommun att ha en demografi i balans eftersom invånare under livets olika skeenden genererar både kostnader och intäkter för kommunen. Det är därför av stor vikt att kommunen har en attraktiv boendemiljö som erbjuder bostäder utifrån människors olika behov. Det innebär att det behöver finnas en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer. Det är även viktigt att kommunen kan erbjuda arbetstillfällen, ett utbud av fritidsmöjligheter för olika intressen och åldrar och att kommunen kan erbjuda skolor, barn- och vårdomsorg av god kvalitet.

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och bostadsformer. Översiktsplanen anger även att det ska finnas en planberedskap för både verksamheter, lokaler för föreningslivet, skola och vård.

Resurseffektiv

Utvecklingen av nya bostadsområden innebär kostnader för infrastruktur så som vägar, vatten- och avlopp eller i iordningställande av parker samt underhåll och drift av dem. En del av investeringarna genererar inte några intäkter utan finansieras genom skatteintäkter. Genom att planera bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter går det att nyttja redan gjorda investeringar i vägar och vatten- och avlopp. Det går även spara mark genom att förtäta eller omvandla områden som redan tagits i anspråk för byggnation samtidigt som befintlig infrastruktur nyttjas. Ett bostadsområdes täthet det vill säga hur många bostäder ett hektar rymmer påverkar hur mycket mark som behöver tas i anspråk.

Investeringar i utredningar och planarbete

Många delar av översiktsplanen behöver utredas ytterligare och för att kunna realisera förslagen behöver ny detaljplaner tas fram. Utredningar och planarbete är kostnadskrävande att ta fram.

Översiktsplanen föreslår att en rad olika utredningar eller program/strategier tas fram. Bland annat en cykelplan, vatten- och avloppsplan och vägutredningar. Det behöver även tas fram flera detaljplaner för att planlägga utvecklingen. För att kunna ta fram dessa utredningar, planer och program behöver medel och resurser avsättas i budgetarbetet när inte dessa ryms inom ordinarie budgetram.

Sammanfattning

Översiktsplanens målår är år 2040 och utvecklingen som redovisas i översiktsplanen kommer inte att ske på en gång utan i den takt som är rimlig för kommunen att hantera. I vilken ordning utbyggnadsprojekt kommer att ske styrs inte i översiktsplanen, utan kommer att ske via prioritering och även vara beroende av konjunkturer, marknadsmässiga incitament, fastighetsägare, andra kommuner och myndigheter.

Utvecklingen kommer inte heller att enbart bekostas av kommunen utan även genom privata aktörer, myndigheter och i samverkansprojekt. Därför redovisas inte en samlad kostnadskalkyl för alla förslag som redovisas i översiktsplanen.

HABO KOMMUN